БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 251 (8471)
ОКТЯБРИИН 23
СРЕДА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Марксизм-ленинизм Октябриин революциин илалта түгэлдэр туг мүн. Марксизм-ленинизмын тугые улам дээрэ үргэн ябая!

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа

БИБЛИОТЕКЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД!

Шэнэ Заганай библиотекэһээ жэшээ абагты

Мухаршэбэрэй аймагай Шэнэ Заганай хүдөөгэй библиотекэ эрхим һайн ажалаараа аймаг соогоо үнинэй суурхадаг болонхой. Энэ библиотекэ эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй ажабайдалтай, хэжэ байһан ажалтай нягта холбоотойгоор хүдэлмэреэ ябуулна. Мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абахын, таряа талханай ургасые улам дээшэлүүлхын түлөө арад зониие элсүүлэн, харуулжан ойлгуулха агитаци үргэнөөр хэрэглэжэ, тус библиотекые даагша Елена Климентьевна Брун, нютагай эдэбхитэдтэ түшэглэн, колхознигуудай дунда горьтойхон хүдэлмэри хэдэг юм.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40-дэхи жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид оролдолго хэшээл гаргажа, ехэнүүд уялгануудые абаад, габшагайгаар ажаллажа байнхай. Энэ шухала хэрэгһээ библиотекэшье гээгдэнэгүй. Мяха, тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ гэһэн Парти, Правительствын табиһан зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэнь колхознигуудта туһалха гэжэ олон янзын хүдэлмэри энэ библиотекэ хэнэ. Библиотекэ соонь плакат-бюллетень уран гоёор хэгдэнхэй. Тэрээндэнь фермэ, бригадануудай хоорондохи социалистическэ мүрысөөнэй ябажа байһан тухай арбан хоног соо нэгэ дахин бэшэгдэнэ.

Тэрэшэлэн һаалишан, хонишон, гахайшан бүхэнэй хүдэлмэри харуулһан Показателиин доска бэлэдхэгдэнхэй. Гадна, социалистическэ мүрысөөндэ илагшад тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнэ. Жэшээнь, эрхим хонишон Дмитрий Бакаринай ажал онсо тэмдэглэгдэнхэй. Тэрэ хадаа 527 эхэ хонидһоо 527 хурьга абаад, гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. Мүн һайн ажалаараа шалгарһан һаалишан Ульяна Матвеева үнеэн бүриһөө 1391 литр һү һаажа, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлэнхэй.

Ажалай түрүүшүүлэй яажа иимэ амжалта туйлаһан тухай, ямар түрүү арга хэрэглэдэг байһан тухайнь эндэ хэлэгдэнэ. Иимэ амжалта малшан бүхэнэй туйлажа шадаха байһаниие элирхэйлэгдэнэ.

Библиотекые даагша нүхэр Е. К. Брун арад зондо ном олоор уншуулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр табина. Энээнэй ашаар 1957 ондо энэ библиотекэдэ арба мянга шахуу хүн орожо ном абаһан, лекци, элидхэл гү, али һонирхолтой хөөрэлдөө шагнаһан, уншагшадай конференцидэ хабаадалсаһан байха юм. Гадна, уранзохёолой викторина, тематическа вечернүүд хододоо болжо байдаг. Уншагдаһан номой удха олоороо сугларжа хэлсэдэг, мүн газетэ, журналнуудай һониниие хамтаараа уншадаг байна.

Колхозой центрһээ холуур ажаллагшад—үхэршэд, хонишод, гахайшадта, мүн үбһэ, таряанай үедэ хээрэ хүдэлмэрилэгшэдтэ нүүдэл библиотекэ эмхидхэгдэжэ эльгээгдэнэ. Эдэбхитэй комсомолшууд библиотекэһээ ном абажа, зоной дунда тараадаг. Тэрэшэлэн һургуулиинхидта һонирхолтой номуудые уншуулдаг, тэдэнэртэ наһыень хаража, һуража байһан класстань тааруулжа ном үгэдэг заншалтай.

Агуухэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэжэ байһан мүнөө үедэ, Бурят-Монголдо совет засаг байгуулхын түлөө тэмсэлэй түүхэ харуулһан тусхай стенд бэлдэгдэнхэй. Тэндэнь граждан дайнай элитэ ажал-ябуулагшад Серов, Ранжуров ба бусадай портредүүд, мүн Шэнэ Заган тосхоной мэдээжэ партизануудай портредүүд хэгдэнхэй. Совет засагай үедэ Бурят-Монголой, тэрэшэлэн Шэнэ Заган тосхоной танигдахаар бэшээр урган хүгжэһэн тухай тоо баримтанууд, уран зурагууд, диаграмманууд элеэр харуулна.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда ба агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай гаргаһан тезисүүдые колхознигуудта ойлгуулха талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай. Тус тезисүүдэй бүлэг бүхэндэнь номой выставкэ хэгдээд, элидхэл, лекци, хөөрэлдөөн тусхай түсэбэй ёһоор эмхидхэгдэнэ.

Культурын хүдэлмэриие ажабайдалтай, арад зоной бэелүүлжэ байһан зорилготой нягта холбоотойгоор ябуулха гэжэ манай Парти заана. Шэнэ-Заганай хүдөөгэй библиотекэ партиингаа энэ заабариие һайнаар дүүргэнэ. Гэбэшье, республика доторнай үшөөл хангалтагүйгөөр ажалладаг библиотекэнүүд үсөөн бэшэ дайралдана. Яруунын аймагай Үлзытын, Зэдын аймагай Гэгээтэйн, Хориин аймагай Хасууртайн ба бусад хүдөөгэй библиотекэнүүд илангаяа һулаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэ библиотекэнүүд гансал номуудые хүнүүдтэ үгөөд лэ, хүдэлмэреэ гол түлэб хизаарлана, арад зоной дунда олониитын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулалсанагүй.

Хүдөөгэй культурын хүдэлмэрилэгшэд! Мухаршэбэрэй аймагай Шэнэ Заганай библиотекын хүдэлмэриһөө жэшээ абажа, Агуухэ Октябриин революциин алдарта 40-дэхи ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угталсагты!

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша хэмэл одоной ябадал

Октябриин 22-ой 6 часай мэдээгээр, бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша хэмэл одон түби дэлхэйе 258 дахин тойроод, 11,25 миллион километр ябаа. Октябриин 22-ой үдэшэлэн ракетэнь одондоо орходоо 46 минутаар урда ябаха юм. Тиигэжэ тэдэнэй хоорондохи зай 21 мянган километр болоо.

(ТАСС).

Хэмэл одые абажа гараһан ракетын зурагынь абтаба

АЛМА-АТА, октябриин 21. (ТАСС). Казахска ССР-эй Наукануудай академиин астроботаникын секторэй аспирант В. Г. Тейфель хэмэл одые абажа гараһан ракетын Алма-Ата дээгүүр гарахыень һүүлэй үедэ хоёр дахин хараа.

Октябриин 17-до тус ракетэ 6 час 19 минутада город дээгүүр зуралзан гаража, гурба минутын туршада харагдаа.

Октябриин 20-до улаан шара мүшэн шэнги энэ ракетэ тэнгэриин хаяада 5 час 57 минутада харагдаа.

В. Г. Тейфель «Зоркий» аппарат болон «Юпитер» гэжэ объективээр энэ ракетые фотопленко дээрэ хоёр дахин буулгажа үрьдэһэн байна. Ракетын үлээһэн мүр сараа пленко дээрэ элеэр харагдана.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Эдэнэр абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ

Яруунын аймагай **«Коммунизм»** колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Ж. Д. Сампилон, парторганизациин секретарь нүхэр Ц. Д. Галсанов) гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө болзорһоо урид, октябриин 10-да 179,2 процент дүүргээ. Һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай абаһан социалистическэ уялгаяа 103 процент дүүргэжэ, үнгэрэгшэ 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө нёдондоноойхиһоо 225 литрээр ехэ һү һаагаа. Мяха тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 107,8 процент, нооһо хайшалха, худалдаха түсэбөө 100,3 процент дүүргэнхэй.

Мүн энэ колхоздо барилгын хүдэлмэри һайнаар ябуулагдадана. 1957 ондо байрын 28 гэр, арбан хүнэй һууритай больница, оньһожоруулагдаһан тоогтой полевой стан баригдаа. Мүнөө байрын үшөө 5 гэр болон бусад барилга хэгдэжэ байнхай.

«Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Р. Ц. Банзарон, парторганизациин секретарь нүхэр Б-Ж. Гончиков) болзорһоо урид, октябриин 1-дэ гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө дүүргээ һэн. Һү тушааха, худалхада түсэбөө октябриин 10-да 406,5 процент дүүргээ юм. Гадна мяха тушааха, худалдаха түсэбөө 134,8 процент, нооһо худалдаха, тушааха түсэбөө 100,1 процент дүүргээ. Энэ жэлдэ колхоздо байрын 31 гэр, культбаза баригдаа. Мүн 400 хүнэй һууритай клуб шэнэлэгдэн заһабарилагдаа.

Кировай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр С. Л. Козлов, парторганизациинь секретарь нүхэр Д. Дугданов) болзорһоо урид, сентябриин 10-да һү тушааха, худалдаха түсэбөө 422,8 процент дүүргээд, сентябриин 15-да таряа тушалгаяа дүүргээ юм. Колхоз саг соогоо, эмхитэй һайнаар үбэлжэлгэдэ бэлдээ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Ц. Б. Дамбиев, парторганизациин секретарь нүхэр Д. Сандакдоржиев) һү тушааха, худалдаха түсэбөө 249,4 процент, мяхаар—100,7 процент дүүргэбэ. Эндэ байрын 21 гэр баригдаад, 5 гэр баригдажа байна. 250 хүнэй һууритай клуб шэнэдхэгдэн заһабарилагдаа.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр М. С. Санданов, парторганизациинь секретарь нүхэр С. Ш. Шагдаров) һү тушааха, худалдаха түсэбөө октябриин 10-да 202 процент, мяхаар—142,4 процент, нооһоор—100 процент дүүргээ.

«Улаан Ярууна» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Б-М. Цыдыпов, парторганизациинь секретарь нүхэр И. В. Белобородов) һү тушааха, худалдаха түсэбөө 252 процент, һү һааха жэлэйнгээ түсэб 105 процент дүүргээ. Үнгэрэгшэ 9 һарын туршада, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, үнеэн бүриһөө 439,9 литрээр ехэ һүн һаагдаа.

«Улаан Туяа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Э. Б. Жанчипов, парторганизациин секретарь нүхэр Д. Г. Гармаев) таряа тушаалгаяа 116,7 процент, гүрэндэ һү тушаалга, худалдалгаяа 128 процент, нооһоор—123,4 процент дүүргэбэ.

«Коминтерн» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Д.Д. Ширапов, парторганизациин секретарь нүхэр Кубарков) таряа тушаалгаяа 111,4 процент, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө 163,7 процент дүүргэбэ.

«Путь социализма» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр М. Б. Цыдыпов, парторганизациинь секретарь нүхэр Ц. Ширабон) мяха тушааха, худалдаха түсэбөө 122,7 процент, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө 228,4 процент дүүргэбэ.

Ч. ДОРЖИЕВ, КПСС-эй Яруунын айкомой секретарь.

АРГА БОЛОМЖОЁО ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭНЭ

Орон доторнай байрын гэрэй, культурно-ажаһуудалай болон бусад байрын улам олоор баригдажа байхадань сонхын шэл бүри ехээр хэрэглэгдэнэ. Улан-Удын шэлэй заводой хүдэлмэрилэгшэд энэ эрилтые гүйсэдөөр хангахын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Заводой шэл шанагшад Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ. Сонхын шэл гаргаха һара бүриин түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Үнгэрэгшэ 9 һарада шэл гаргаха түсэб 103,6 процент дүүргэгдэһэн юм.

Май, июнь һарануудта заводой техникэ заһабарилгада байжа, шэл гаргаагүй һэн. Гэбэшье, капитальна заһабариин һайнаар хэгдэһэнэй ашаар, заводой саашанхи хүдэлмэридэ амжалта туйлагдана. Сентябрь һарада 18,6 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргагдаха байһан аад, 23 мянган метр гаргагдаа. Мүнөөшье, октябриин түрүүшын хахад соо мүрысөөнэй эршэ улам шангадаба.

Заводой хүдэлмэришэдэй дунда машинно-ванна цехын коллектив түрүүлжэ ябана. Эндэ үдэр ерэхэ бүри нормоёо үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо улам олошорно. Хүдэлмэришэд М. Капков, А. Вершинский, П. Покацкий болон бусад халаан бүхэнэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэнэ. Тус цехын халааниие инженер Л. Мараткaнова хүтэлбэрилдэг юм. Энэ залуу инженер ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ туладаа үйлэдбэриингөө доторой арга боломжые зүбөөр хэрэглэнэ. Тиин һара бүридэ 3—4 мянган дүрбэлжэн метр шэл түсэбһөө гадуур гаргана.

В. Попов.

Бадма Жалсанов Суулгын МТС-эй механизаторнуудай дунда уралан нарижуулагша гэһэн хүндэтэ нэрэ олонхой. Тэрэнэй ухаалан зохёожо, уралан бүтээһэн оньһон түхеэрэлгэнүүдынь үйлэдбэри дээрэ түмэр түдэгые алмаха, мүнгэ зөөри багаар гаргашалха хэрэгтэ ехээр туһалһан байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уралан нарижуулагша Бадма Жалсанов.

Ф. Сорокиной фото.

Мүрысөөндөө илаа

„Эрдэм" совхозой һаалишан Жук Фаина Владимировнагай хөөрөөнһөө

Зарим хүн нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ ехэ һүн гарахагүй гэжэ һанадаг. Энэнь тон буруу.

Минии дааһан үнеэд хуу нютагай үүлтэрэй юм.

1955 ондо үнеэн бүриһөө 2083 литр һү, 1956 ондо—2360 литр һү һааһан байнаб. Байгша оной 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2277 литр һүн һаагдаа.

Теэд мүнөө жэл үнеэн бүриһөө 3000 литр һү һааха уялга абааб. Энэ уялгаяа дүүргэхэмни лабтай.

Үнеэнэй хээлитэй ябаха үедэ зүбөөр харууһалха гэжэ оролдогшоб. Уужам, гэрэлтэй байрада үнеэдые байлгажа, ходо сэбэрлэжэ байхада һайн.

Тугаллахаһаань 2 һара урид үнеэдээ шэргээдэгби. Шэргэһэн үнеэдээ мүн лэ һайнаар эдеэлүүлжэ байха хэрэгтэй.

Нарай үнеэдые үдэрэй гурба, һүтэй гү, али дэлэнгээ һэлхэрдэг үнеэдые түрүүшээр 4—5 һаахада тааранжатай. Һаахынгаа урда тээ дэлэнгыень бүлеэхэн уһаар угаагаад, аятайханаар нидхэрдэг, эльбэдэгби. Теэд үнеэн бүхэн ондо ондоо абари зантай байдаг юм. Тиимэ хадань тэдэнэй ая соонь байха шухала. Жэшээлбэл, «Айна» гэжэ үнеэмни, аргадуулаагүйдөө һүеэ бултыень табидаггүй.

Ажалдамнай дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Үнеэдээ бүхы зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалжа, эдеэлүүлжэ үшөөл шаданагүйбди. Дутагдалнуудаа саашадаа усадхажа, бүхы арга боломжоёо зүбөөр хэрэглэбэл, нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ мүнөөнэйхиһөө хараагүй ехэ һү һаахаар байна.

Мүнөө һайндэрэй урда тээ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ нүхэдэйнгөө дунда түрүүлжэ ябанаб. Энэ һуурияа алдахагүйн түлөө бүхы хаба шадалаараа ажаллахаб.

М. Фалилеев бэшэжэ абаба.

Урган хубилнал Улан-Удэмнай

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН ТҮБ ХОТО

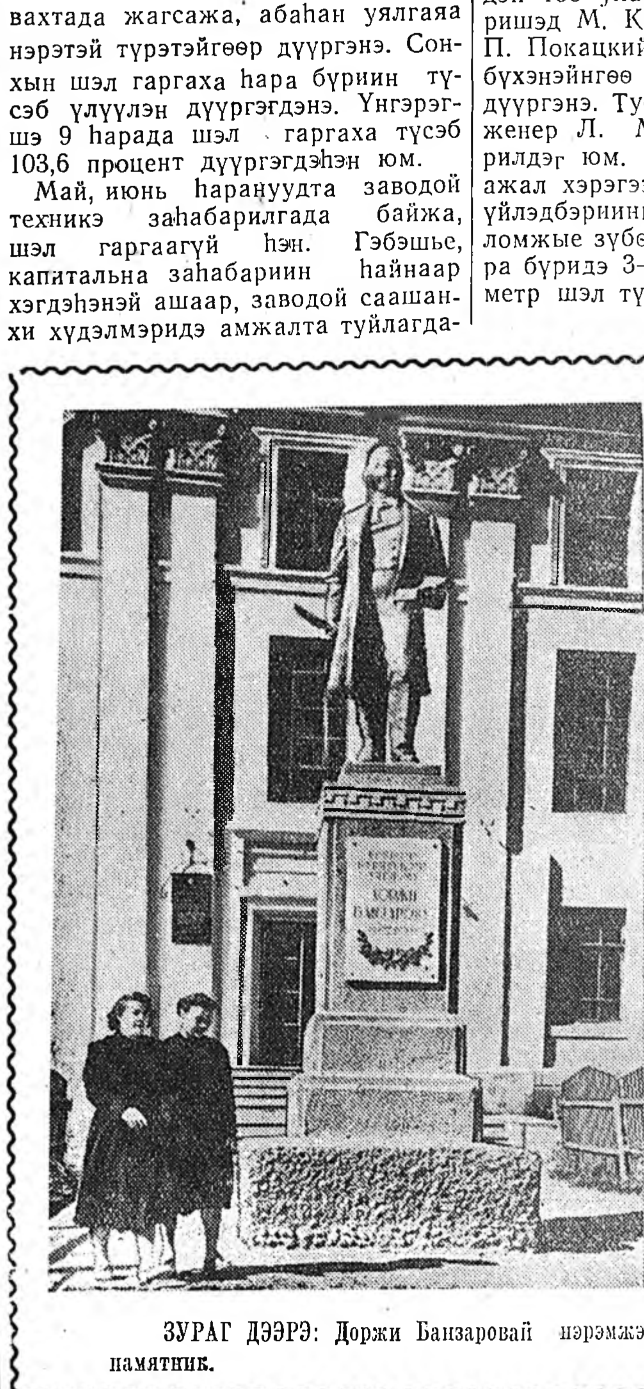

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт. Зүүн гарһаа—бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровта табигдаһан памятник.

И. Денисовэй фото.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци

Хүдөө ажахые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхэ тушаа парти, правительствын табиһан зорилгые бэелүүлэн, Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци партийно-эмхидхэлэй, политическо-ниитын горьтой хүдэлмэри хэжэ, артелиингээ ажахы хүгжөөлгэдэ зарим амжалта түйлаа. Энэ парторганизациин хүдэлмэриин дүршэл тухай статьянууд тус хуудаһанда толилогдобо.

КОММУНИСТНУУДАЙ ТҮРҮҮ ҮҮРГЭ

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци артелиингээ ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ колхознигуудые элсүүлэн эмхидхэхэ талаар горьтой хүдэлмэри хэһэн байна. Хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг схээр абаха, колхознигуудайнгаа байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ партийна организаци бүхы ажал-ябуулгаяа зорюулдаг юм.

Манай парторганизаци 43 хүнһөө бүридэнэ. Коммунистнуудаа ажахын гол һалбаринуудта зүбөөр хубаарилан табиха хэрэгтэ схэ анхарал хандуулдаг байнабди. Мүнөө олонхи коммунистнуудпай үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ. Ажахымнай гол һалбаринууд бологшо мал ажалда —12, тариан ажалда—13 коммунист хүдэлмэрилнэ. Комплексно бригадануудай бригадирнуудай, фермэнүүдые даагшадай олонхинь коммунистнууд юм.

Коммунистнуудай түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ тухай партийна бюро оролдолго гаргажа байдаг. Нилээд олон коммунистнуудай һайнаар ажаллажа, партийнабэшэ колхознигуудта үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг юм. Коммунист нүхэр П. Хутаковой хүтэлбэрилдэг комплексно бригада хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха уялганууда бүрин дүүргээ. МТФ-эйнь һаалишад бултадаа нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1300 гаран литр һү һаагаа. Октябриин 15-най байдалаар 1200 центнер үрэһэ хаагаа. КПСС-эй гэшүүн П. Н. Чимитова хони харууһалдаг. Хаража байһан 500 эхэ хонидоо бултыень искусственна аргаар үрэжүүлээ, нооһо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Иимэ жэшээнүүдые олоор дурдажа болохо байна.

Партийна организациин, колхозой ажабайдалай шухала шухала асуудалнууд партийна суглаанууд болон бюрогой заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байдаг. Тоосоото үе соо 10 суглаан үнгэргэгдэжэ, гуша шахуу асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Тэдэнэй тоодо: «Кукуруза тариха тухай», «Мал ажалай продукт элбэгээр абаха гэһэн социалистическэ уялгануудай дүүргэлтэ тухай», «Ургаса хүряалгада, гүрэндэ таряа тушаалгада бэлэдхэхэ, тэдэниие үнгэргэхэ тухай» асуудалнууд ороно. Олон асуудал, илангаяа ажахыда хамаатай асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ, партийна нэмэл суглаа зарлажа, партийнабэшэ элэбхитэд: түрүү колхознигууд, бригадирнууд, мэргэжэлтэдые уридагбди.

Суглаан бүхэндөө эртээнһээ бэлэдхэл хэдэг байнабди. Асуудал бэлэдхэлгэдэ жиирэй коммунистнууд олоор хабаадуулагдадаг. Энэ хадаа коммунистнуудай эдэбхи хэшээл дээшэлүүлдэг. Жэшээнь, малай үбэлжэлгын ямараар үнгэржэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэхынгээ урда тээ нэгэдэхи комплексно бригадын малай хэр зэргээр ондо орожо байһые шалгаха даалгабари жиирэй коммунист нүхэр Н. Б. Зановто үгэһэн байгаабди. Тэрэмнай горьтой дутуу дундануудые элирүүлээ һэн. Тэрэ мэдээсэлээрнь партийна суглаан тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан байгаа. Суглаанда һайнаар бэлэдхэхэдэ коммунистнууд эдэбхи ехэтэй байжа, дутуунуудые шүүмжэлэн элирүүлдэг, үнэтэ дурадхалнуудые оруулдаг байха юм.

Суглаанай шиидхэбэри бэелүүлхэ зорилгоор партийна бюро эмхидхэлэй горьтой хүдэлмэри хэдэг. Шиидхэбэриин тус тус пунктнуудай гүйсэдхэл бюрогой гэшүүдтэ, мүн жиирэй коммунистнуудта даалгагдадаг. Урдахи суглаанай шиидхэбэриин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай парторганизациин секретарь удаадахи суглаан дээрэ мэдээсэдэг юм.

Партийна организаци колхозойнгоо правлениин ажал-ябуулгые хинаха эрхэеэ бэелүүлэн, тэрэнэй хүдэлмэриин дутуунуудые элирүүлжэ, зохихо шиидхэбэринүүдые абаха зуураа, дутуунуудаа зайсуулха хэрэгтэнь туһалдаг юм. Коммунистнууд ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлжэ байхадаа правлениин ажал-ябуулгада хиналта хэнэ бшуу. Тэдэнэй мэдээсэлнүүдээр саг дары хэмжээнүүд абтажа, дутуунууд түргэн зайсуулагдадаг.

Олонхи коммунистнуудай партийна даалгабаритай. 11 хүн агитатораар хүдэлнэ. Мүн барламал газетын редколлегиин гэшүүдээр, пропагандистнуудаар хүдэлмэрилдэг коммунистнууд бии. Эрдэм багатай коммунистнуудта ажахын талаар даалгабаринууд үгтэдэг. Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүн П. Чимитовада залуушуулые хониин ажал дээрэ хүдэлжэ һургаха даалгабари үгэһэн байгаабди. Коммунист Н. Б. Занов һайн үүлтэрэй хусануудые харадаг юм. Хони искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри хангалсаха даалгабари тэрээндэ үгтөө һэн. Партийна даалгабари коммунистнуудай эдэбхи дээшэлүүлхэ шухала аргануудай нэгэн болоно. Олонхи коммунистнуудай партийна даалгабаряа бэелүүлхэ хэрэгтэ шударгыгаар, харюусалгатайгаар хандадаг байна. Партийна бюро коммунистнуудай даалгабаряа ямараар дүүргэжэ байһые хододоо шалгажа байдаг.

Партийна организациингаа ургалта тухай ехэ анхарал табидаг байнабди. Тоосоото үе соо колхозно үйлэдбэриин гурбан түрүүшүүл партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаа. Үхэр адуулагша нүхэр Д. А. Намсараев партида орохоёо бэлэдхэжэ байнхай.

Коммунистнуудай марксистско-ленинскэ һуралсалда парторганизацимнай ехэ анхарал табидаг. Мүнөө партийна һуралсал урдынхида орходоо эмхитэйгээр үнгэржэ байна.

Партийна организациин агитколлектив 14 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй 10-ниинь дээдэ, дунда, 4-ниинь долоон жэлэй һургуули дүүргэнхэй. Агитаторнуудай партбюрогой секретарь нүхэр Н. В. Очировай хүтэлбэреэр колхознигуудай дунда ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөн манай колхознигуудай дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Партийна организаци тэрэ мүрысөө саг үргэлжэ хүтэлбэрилжэ, дүнгыень гаргажа байдаг. Мүрысөөндэ түрүүлэгшэдыень урмашуулдаг байнабди.

Колхознигуудай абаһан социалистическэ уялганууда амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Артельнай хүдөө ажахын продукцинуудые гүрэндэ тушааха уялганууда дүүргээ. Колхознигуудай байдал улам һайжарна.

Гэхэтэй хамта, партийна организациин хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Партийна суглаанай зарим шиидхэбэринүүд дүүргэлтэ болонгүй үлэшэдэг ушар бии. Ажалһаань һаатуулангүй механизаторнуудай, шофёрой мэргэжэлдэ залуушуулые һургаха курса эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри партийна нэгэ суглаан дээрэ абтаһан юм. Гэбэшье, энэ һайшаалтай тогтоол дүүргэгдэнгүй үлэшоо. Партийна бюро агитаторнуудай хүдэлмэри үшөөл һулаар хинана. Тиихэдэ агитаторнууд нүхэр Б. Тархаев, Б. Доржиев гэгшэд колхознигуудай дунда хөөрэлдөө үсөөнөөр үнгэргэнэ. Колхозой клуб, библиотекын хүдэлмэри һайжаруулха тушаа хэмжээн абтанагүй. Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл үшөө дүүргэгдээдүй.

Партийна хүдэлмэриингөө дутуунуудые түргэн зайсуулжа, Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые эрхимээр угтаха хэмжээнүүдые абажа байнабди.

П. Банзаракцаев, парторганизациин секретариин орлогшо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Знамя Ленина» гэжэ барламал газетын редколлегиин гэшүүд Ж. Цыдыпов, М. Сухов ээлжээтэ номер гаргаха бэлэдхэл хэжэ һуунад.

МАНАЙ АГИТКОЛЛЕКТИВ

Манай агитколлектив 14 хүнһөө бүридэнэ. Коммунистнууд, хүдөөгэй интеллигенциин түлөөлэгшэд, түрүү колхознигууд агитаторнуудаар томилогдонхой. Тэдэнэртэ тус бүридэнь тусхай участогууд даалгагданхай. Агитаторнуудай колхознигуудай дунда ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Тэдэнэр газетэ, журналай һонинние уншажа үгэхэһөө гадна, парти, правительствын шухала шиидхэбэринүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, колхознигуудай үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые тайлбарилжа үгэдэг. Партийна бюро шухала шухала асуудалнуудаар агитаторнуудай семинар үнгэргэдэг. Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тезисүүдэй гарахада, семинар үнгэргэгдэжэ, агитаторнуудта заабари үгтөө һэн.

Агитаторнууд Б. Цоктоев, В. Гомбожапова илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө нютагай байдалтай, колхознигуудай тодорхой зорилготой нягтаар холбодог юм. Тиихэдэ хөөрэлдөөн һонирхолтой, нүлөө ехэтэй байдаг. Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай партиин уряае тайлбарилхадаа, нүхэр Цоктоев колхозойнгоо доторой арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ хэлэжэ үгөө. Манай эрхэ байдалда нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө жэл соо 2000 литр хүрэтэр һү һаажа болохо байна гэжэ түрүү һаалишадай жэшээдэ үндэһэлэн үнэмшэтэйгөөр харуулдаг байгаа. Мүнөө Октябриин ой тушаа тезисүүдые тайлбарилхадаа, нютагай материалнуудые шадамараар хэрэглэсэдэг. Олонхи агитаторнуудай баһал оролдосотойгоор хүдэлнэ.

Агитаторнуудай социалистическэ мүрысөөнэй дүн гаргалсадаг. Мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй дүршэл тухай колхознигуудта хөөрэжэ үгэдэг. Мүрысөөнэй дүн, түрүүшүүл тухай ханын, мүн «Знамя Ленина» гэжэ барламал газетэдэ бэшэжэ байдаг. Гадна, ажалдаа ханамжагүй, залхуу колхознигуудые ханын газетэдэ, дайшалхы хуудаһануудта шүүмжэлжэ бэшэдэг байха юм. Мүрысөөнэй дүнгөөр һара бүри тусхай бюллетень гаргагдажа, малай фермэ, отаранууда байрануудта, колхозой правлени болон хүдөөгэй клуб соо эли газарта үлгэдэг.

Харуулан ойлгуулха агитаци муу бэшээр табигданхай. Шэн зоригтойгоор ажаллахые уряалһан лозунг, плакадууд клуб, малай фермэнүүд болон үйлсэнүүдтэ үлгэгдэнхэй. Колхозой социалистическэ уялга найруулан бэшэгдээд, правлени, клуб соо няагданхай. Колхозой ажахын саашанхи хүгжэлтын хараанууд тухай диаграммманууд, плакадууд бии.

Хүдөөгэй клуб, 3 мянга гаран хэһэг элдэб номтой библиотекэ колхозой центртэ бии.

Лекци, элидхэлнүүд хэгдэдэг, кино харуулагдадаг.

Зүгөөр агитколлективэй хүдэлмэридэ дутуунууд бии. Агитаторнууд Е. Алексеева, Б. Тархаев, Б. Доржиев үшөөл эдэбхи багатайгаар ажаллана, хөөрэлдөө үсөөнөөр үнгэргэнэ.

Агитационно хүдэлмэри улам һайжаруулха хэмжээнүүдые партбюро абажа байна.

Я. Андреев, партбюрогой гэшүүн.

КОММУНИСТНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ ИИГЭЖЭ ЭМХИДХЭНЭБДИ

Коммунистнуудай һуралсалда манай партийна организаци ехэ анхарал хандуулна.

Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ манай партийна организацида колхозой экономико шудалха хоёр кружок хүдэлмэрилөө һэн. Эдэ кружогууд һуралсалайнгаа программые дүүргэһэн байгаа. Колхозой экономикые шудалһан ушар коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй ажал хүдэлмэридэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Жэшээнь, гурбадахи комплексно бригадые даагша нүхэр Д. Б. Элигенов хони үсхэбэрилхэ хэрэгые бүри һайнаар эмхидхэдэг болоо. Мүнөө жэлдэ бүхы эхэ хониднай, тайлбарилан хэлэбэл, 2245 толгой хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Нёдондонойхиһоо 449 грамм ехэ нооһон хонин бүриһөө хайшалагдаа.

Мүнөө жэлдэ һуралсалай жэлэй эхилхэһээ бүри урид партийна организациин секретарь нүхэр Очиров, бюрогой бусад гэшүүд, КПСС-эй аймкомой түлөөлэгшэ нүхэр Хандархаев коммунист бүхэнтэй хөөрэлдөө хэһэн байгаа.

Сентябриин 30-да партийна суглаан боложо, партийно-гэгээрэлэй һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Тиихэдээ, коммунистнуудай дура хүсэлые, мүн бэлэдхэлыень хараадаа абан, партиин түүхэ, колхозой экономико шудалха хоёр кружок эмхидхэхэ гэжэ шиидхээ.

Колхозой экономико шудалха кружогые артелиимнай ветеринарна врач нүхэр М. М. Сухов хүтэлбэрилнэ. КПСС-эй түүхэ шудалха кружогые хүтэлбэрилэгшөөр би томилогдоһон байгааб.

Мүнөө алишье кружогтомнай гурба-гурбан заняти болоо. КПСС-эй ЦК-гэй Пропаганда ба агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай тезисүүдые шудалнабди.

Занятиин амжалта пропагандистын тэрээндэ хэр зэргээр бэлэдхэһэнһээ нилээд дулдыдадаг гээшэ. Тиимэһээ заняти үнгэргэхын урда тээ горьтойхон бэлэдхэл хэдэгби. Тиин марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, мүн бусад материалнуудые уншанаб. Тезисүүдэй дүрбэдэхи бүлэгөөр заняти хэхэдээ республикынгаа болон аймагайнгаа ажабайдалһаа жэшээнүүдые хэрэглэсэһэн байгааб. Гадна, граждан дайнда хабаадаһан нүхэр Я. Андреевэй түүхэ домог шагналсаһан байгаабди.

Зунай үедэ КПСС-эй обкомой дэргэдэ эмхидхэгдэһэн пропагандистнуудай һарын курсада һуража, ойлгоһон юумэмни мүнөө ехэ туһатай байба.

Занятимнай эмхитэйгээр үнгэрнэ, гэбэшье, түрүүшын занятида коммунистнууд Б. Доржиев, Ц. Ямпилов гэгшэд ямаршье шалтагаангүйгөөр ерэнгүй байшоо һэн. Тиимэһээ партбюрогой зүгһөө тэдэндэ һануулга хэгдэһэн байгаа.

Партийна һуралсал эмхитэйгээр, удха һайнтайгаар ябуулхын тулада бүхы хэмжээ абаха байнабди.

Г. Раднаев, пропагандист.

Парторганизацимнай туһална

Колхозоймнай комсомольско организаци 50 гаран гэшүүдтэй. Тэдэмнай бултадаа шахуу артелиин ажахын элдэб һалбаринуудта хүдэлмэрилдэг, партийна организацида горьтой туһа хүргэдэг байха юм.

Олон комсомолшууд ажалдаа шалгаржа, колхозой залуушуулда үльгэр жэшээ харуулдаг. Тэжээл бэлэдхэлэй, ургаса хүряалгын үедэ комсомолшууд илангаяа һайнаар хүдэлөө. Комсомолшууд Намсараев, Яглинов болон бусад үдэрэйнгөө даалгабарине 150—200 процент дүүргэдэг байгаа.

Хоёрдохи МТФ-гэй һаалишад комсомолканууд Б. Батуева, Б. Хуриганова, О. Будаева болон бусад Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, үнеэн бүриһөө 1450 гаран литр һү һааха уялга абаһан аад, тэрэнээ дүүргэхэнь ойртоо.

Партийна организацимнай комсомольско организацида туһалжа, хүтэлбэрилжэ байдаг. Элдэб культурна хэмжээ-ябуулганудые түсэблэжэ, үнгэргэлгэдэнь комсомолшуудта эдэбхитэйгээр туһалдаг. «Комсомолшууд болон залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха тухай» асуудал партийна суглаан дээрэ мартын хуушаар хэлсэгдэһэн байгаа. Партийна суглаанай шиидхэбэрине бэелүүлэн, комсомольско организациин бюро хүдэлмэреэ эли бодо һайжаруулаа.

Колхозой комсомолшууд болон залуушуул абаһан уялганууда амжалтатайгаар дүүргэжэ, Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые угтахын түлөө шармайн оролдоно.

Октябриин 14-дэ тоосоото-һунгалтын комсомольско суглаан болоходо, комсомольско бюрогой хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд үшөөл бии гэжэ тэмдэглээ.

Бюрогой шэнэ состав парторганизациингаа хүтэлбэреэр хүдэлмэреэ улам һайжаруулжа шадаха байһаниинь лабтай.

Б. ЦОКТОЕВ, комсомольско организациин секретарь.

КОЛХОЗНАЙ ХҮГЖЭЖЭ БАЙНА

Хэдэхэн жэлэй саада тээ манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Кударын аймагай колхозуудай дунда юугээрээшье илгардаггүй байһан юм. Гурбан багахан колхозуудай хамтаран нэгэдэһэн сагһаа хойшо артельнэ ажахымнай хүгжэн дэбжэжэ эхилээ һэн. Энэ үсһөө, 1953 онһоо хойшо колхозой парторганизаци, правлени ажахынгаа бүхы һалбаринуудые хүгжөөхын тулада хамаг арга боломжонуудаа бодомжотойгоор хэрэглэхэ, хүдэлмэреэ оньһожоруулха, газар тариалан болон мал ажалые шадамар зүбөөр эрхилхэ аргатай болоһон байгаа.

Колхознай 11 мянган гектар газартай. Жэл бүри ороохото таряанай бараг һайн ургаса хуряадаг, кукурузын эшэ набша горьтойгоор ургуулан абадаг болообди. Парторганизациингаа хүтэлбэреэр, механизаторнуудтай хани харилсаатайгаар. оролдосо ехэтэйгээр ажаллаһанайнгаа ашаар колхознигуудай иимэ амжалта түйлаа. Таряанай газарай гектар бүридэ 4—5 тонно наг шэбхэ гаргагдана. Энэмнай 1953 онойхиһоо таба дахин ехэ юм. Мүнөө жэлдэ минеральна үтэгжүүлгэ түрүүшынхеэ хэрэглэжэ эхилээбди. 1953 ондо хамта дээрээ 11,5 мянган центнер, 1956 ондо 17,5 мянган центнер, мүнөө жэлдэ сагай уларилай тааруугүйшэг байбашье нёдондонойхиингоо зэргэ таряа ургуулжа абаабди. Колхознай аймаг соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсон, гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө дүүргээ. Гансахан шэниисэ 21900 пүүд тушаагдаа, 600 центнер үрэһэ хаагаабди. Энэмнай ерэхэ жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхэ.

Ороохо таряанай ургасын дээшэлһэн, кукуруза, люцернэ ехээр таридаг болоһон ушар малаа тэжээлээр хангаха арга олгоо. Тэрээнһээ уламжалан малай ашаг шэмэ эли бодо дээшэлнэ. 1953 онһоо 1957 он хүрэтэр һү һаалга таба дахин, мяха абалга хоёр дахин ехэ болоо.

Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай партиин табиһан зорилгые манай колхознигууд үгаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа һэн. Колхознай бүри мүнөө жэлдэ 1200 гаран центнер мяха абаха, 400 мянга гаран литр һү һааха юм. Тиихэдэ 1960 ондо 3000 центнер мяха абахаар, 800 мянган литр һү һаахаар хараалнабди. Мүнөө жэлдэ гүрэндэ мяха, һү худалдаха даалгабаряа үлүүлэн дүүргэхэбди.

Гахайн мяхан мүнөө жэлдэ абтаха бүхы мяханай 30 шахуу процент болохо байгаа һаа, 1960 ондо 45 процентнь болохо юм. Тиигэжэ бусад малаа түргэнөөр үдхэжэ, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхэ аргатай болохо байнабди.

Манай колхозой ниитын ажахы улам дэбжэжэ, артелиимнай гэшүүдэй байдал бүри һайжарна. Гансахан лэ энэ жэлдэ 13 колхозник шэнэ гэрнүүдые барижа ороо. Тосхоной үйлсэнүүдээр 400 гаран модон таригдаа. 20 гаран колхозник мотоциклнуудтай болонхой. Колхозой түбэй гэрнүүдтэ Ильичын лампочканууд носодог.

Колхознигуудай ажалай түлөөһэн дээшэлнэ. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ колхознигууд: М. Дампилова — 7000 шахуу, С. Банзаракцаева — 8000 гаран, М. Хабибулина—6000 гаран түхэриг мүнгэ абаһан байха юм. Мүн бусад колхознигууд һайн түлөөһэ абаа.

Ажалшадай байдал һайжаруулха хэрэг социалистическэ орон дотор айхабтар ехэ гүрэн түрын зорилго болгон табигданхай. Тиимэһээ гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгануудта манай партийна организаци, правлени ехэ анхарал хандуулна. Малай байрануудые олоор барихаһаа гадна, 300 хүнэй һууритай клуб, культбаза, правлениин байшан барижа байнхайбди.

Партийна организациин үүсхэлээр үнгэрэгшэ жэлдэ комплексно бригадануудые ажалай тоосоондо оруулжа эхилһэн байнабди. Ажал иигэжэ эмхидхэлгын түрүүшын жэл һайн үрэ дүн харуулаа. Жэшээнь, ажалта үдэр гаргашалга нилээд хороһон байна. Малай тоо толгойн олон болоһон, тариан ажалай хүдэлмэриин һайжарһан болобошье, ажалта үдэр гаргашалга мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо олон болохогүй байна. Тиигэбэшье ажал эмхидхэлгэдэ горьтой дутуу бии. Тиимэһээ ажалай эмхидхэл бүри нарижуулха хэмжээнүүд абтажа байнхай.

Ниитын ажахын дэбжэхэ тудам колхозой олзо дээшэлнэ. Хэрбээ, 1955 ондо колхознай 860 мянган түхэриг олзо оруулаа һаа, 1956 ондо 1160 мянган түхэриг оруулһан байна. Мүнөө жэлдэ олзомнай 1500 мянган түхэриг боложо, ажалта үдэртэ 4 түхэриг мүнгөөр хубааха байнабди. Мүн боро бодолоор ехэ юумэ колхознигуудай абаха.

Абаһан социалистическэ уялганууда амжалтатайгаар дүүргэжэ, Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн алдарта һайндэрые эрхимээр угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөн манай колхознигуудай дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Партийна организаци, правлени мүрысөөнэй гурим баталаа һэн. Тиигээд мүрысөө саг үргэлжэ хүтэлбэрилжэ, һара бүридэ дүнгыень гаргажа байдаг. Һара бүридэ Малшадай үдэр үнгэргэгдэжэ мүрысөөнэй дүн зүбшэн хэлсэгдэдэг, түрүү ябаһан бригада, фермэнүүдтэ колхозой парторганизациин, правлениин дамжуулгын Улаан туг, түрүү һаалишад болон бусад түрүүшүүлдэ Улаан тугханууд шагнал барюулагдадаг, мүн нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг. Мүрысөөнэй дүн тусхай бюллетеньдэ толилогдожо, фермэ, бригада бүридэ, клубта, правлени соо үлгэгдэдэг, показателиин доскада бэшэгдэдэг. Мүрысөөндэ илаһан түрүүшүүлэй дүршэл тухай «Колхозник» гэжэ ханын газетэдэ, «Знамя Ленина» гэжэ барламал газетэдэ бэшэдэг байнабди.

Мүрысөөнэй үедэ олон түрүүшүүл шалгаран гараа. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1000 гаран литр һү һааһан миил 9 һаалишанай нэрые дурдажа шадаха байгаа һэмди. Мүнөө жэлдэ 9 һарын турша соо 19 һаалишан 1000-һаа 1500 литр хүрэтэр һү үнеэн бүриһөө һаагаа. Тэдэнэй тоодо С. Хуриганова, М. Хабибулина, Б. Батуева болон бусад ороно. Эдэнэр үнэн сэхээр ажаллажа, манай нютагай үүлтэрэй үнеэдые һайнаар харууһалаад, эдеэлүүлээд байгаа һаа, тэдэнһээ 2000 литр хүрэтэр һү һаажа болохо гэжэ бүхы һаалишадта харуулаа.

Адуулжа таргалуулха 130 толгой мал адуулагша коммунист нүхэр Д. Дампилов оролдосотойгоор ажаллаа. Эдэ малайнь шэгнүүр зунай үе соо тус бүридөө 101 килограммаар нэмээ. Гахайшан Б. Валеева 12 эхэ гахайһаа, туд бүриһөөнь 14 поршоонхо абаад, бултыень тэнжээгээ.

Нүхэр Ц. Зановагай хонишодой бригада 1735 хониноо 1722 хурьга абажа, бүрин мал болгоо.

Нүхэр Б. Хутаковой даадаг хоёрдохи бригада 108 гектарһаа 15—15 центнер шэниисын ургаса, гурбадахи бригада (бригадирынь нүхэр. Элигенов) 87 га талмайһаа гектар бүриин 14 центнер шэниисын ургаса абаа. Иимэ жэшээнүүдые олоор тооложо болохо байна.

Эдэ түрүүшүүлэй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ парторганизаци, правлени горьтой анхарал хандуулна. Түрүүшүүлэй дүршэл тухай барламал, ханын газетэнүүдтэ бэшэдэг байнабди. Гадна, Малшадай үдэрэй болоходо, мүн үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ түрүү хүнүүд дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгэнэ. Түрүү һаалишад Тархаева, Хабибулина болон бусад өөһэдынгөө дүршэл тухай Малшадай үдэрэй болоходо хөөрэжэ үгөө һэн. «Путь Октября». Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудта һаалишаднай ошожо дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдөө һэн.

Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал 1957 оной октябриин 15-най байдалаар эбэртэ бодо малаа 67, гахайе—100, хони—1000 толгойгоор олон болгообди. Энэ жэлэй 9 һара 15 хоног соо 348.480 килограмм һүн һаагдаа. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 123 мянган килограммаар ехэ юм. 800 шахуу центнер, тэрэ тоодо 200 центнер гахайн мяхан абтаа. Мүнөө жэлдэ малшаднай комплексно бригадануудай туһаламжатайгаар 2300 тонно һайн шанартай силос дараа. Тэрэнь үнеэн бүридэ хубаахада, 9,2 тонно болохо байна.

Мал, тариан ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбүүдээ (үндэгэһөө бэшээр) колхознай сүм дүүргээ.

Гэхэтэй хамта, артельнэ ажахыгаа парторганизациин, правлениин зүгһөө хүтэлбэрилгэдэ горьтой дутуу бии. Бүдүүн тэжээл бэлдэхэ түсэб дүүргэгдээгүй. Солоомомнай хүсэд һурилэгдөөгүй. Малай зарим байра дулаалжа үрьдеэгүй байнабди.

Эдэ бүхы дутуунуудаа усадхаад, социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе угтахын тулада бултадаа тэмсэжэ байнабди.

И. ИВАНОВ, колхозой түрүүлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист агитатор Б. Цоктоев Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тезисүүдые нэгэдэхи фермын һаалишадта тайлбарилан ойлгуулжа байна.

Д. Болхоевой фото.

БҮХЭСОЮЗНА ПРОМЫШЛЕННА ВЫСТАВКЭДЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ Бүхэсоюзна промышленна выставкын хо..и нэгэн павильонууд соо хүн ..е үглөөнһөө үдэшэ болотор ..ам олон. Тэдэнэй дунда ород ..хитадшье, узбек ба монгол..ье, латыш ба немецшье, дэл..йн олон хэлэн дээрэ хөөрэл..дэһэн хүнүүдые харанабди. ..сахал юумэнь — гансахан ..бумбэрсэг дэлхэйе тойрон даб..аха хэмэл одон тухай.

—Энэ жэлдэ Советскэ Союз ..ука ба техникэ хүгжөөлгын ..лаар гайхалтай ехэ амжалта ..лаа. Пассажирска реактив.. «ТУ-104» самолёт, түби хоо..дын баллестическэ ракетэ, ..нэ һаяхан табиһан бүмбэр.. дэлхэйе тойрон дабшаха ..мэл одон гээшэмнай СССР ..даа капиталистическэ гүрэ..үдые холо орхёо гэжэ элеэр ..ршэлнэ,—гэжэ Москва айл..аар ерэһэн Чехословакиин ..дэлмэришэд хөөрэнэ.

Мүн Советскэ Союзай аха..үгэй туһаламжын ашаар ..адай демократиин оронуу..ай өөһэдынгөө промышлен..стиие тон түргөөр хүгжөөжэ ..иһан тухай хитад студент ..огорхолтойгоор хөөрэнэ:

—Арадай засагай тогтоһон ..жэл соо манай республика ..томашина, трактор, реак..вна самолёт, тон орёо стано..уд болон бусад шухала зүйл..дые хэдэг заводуудтай бо..о.

Бүхэсоюзна промышленна ..ставкэ хадаа зургаадахи ..банжэлэй түрүүшын жэлдэ ..най ороной наука ба техни..н туйлаһан амжалтануудые ..н тодоор гэршэлнэ. Выстав..дэ 50 мянга гаран экспона..уд табигданхай. Тэдэнэй ..нда 1000 гаран машина .. станок, 2500 прибор .. аппарадууд, 500 модель .. макет бии. Эдэ бү.. экспонадуудай 75 процент.. түрүүшынхеэ харуулагдана.

«Машина бүтээлгын» па..ильон соохи ЭШ-25/100 гэжэ ..халдаг экскаваторай дэргэдэ ..н зон ходол олон байдаг. ..э машина 25 кубометр шо..й нэгэ доро удхажа абаад, ..дэн арбаад метр холо абаа..адаг юм. Тэрэнһээ холо бэшэ ..00 тонно шэгнүүртэй Брат..а ГЭС-эй турбина байна. ..ургаадахи табанжэл соо тон ..э хүсэтэй теплоэлектростан..инууд баригдаха юм. 200 ..нган киловатт хүсэтэй паро..й турбинанууд тэдээндэ та..игдаха. Подольско машина ..үтээлгын завод 1 час соо ..нно уурал гаргаха 660 котёл ..рон дотороо эгээл түрүүлэн ..эжэ, выставкэдэ табяа.

—Нүхэд, ерыт, эндэ Братска ГЭС-эй макет байнал!—гэжэ ..рхүүгэй областиин Тулунска ..йонһоо Бүхэсоюзна «хүдөө ..ахын выставкэдэ экскур..ар ерэһэн үбгэжөөл нүхэд..э харуулна.

—Оһо, Ангар дээрэмнай ..ргаан ГЭС барихаар хараа..агданхайл!

Гансашье Тулунай колхозни..уд бэшэ, оронноймнай элдэб ..тагһаа ерэһэн олон экскур..сантнар энэ экспонадые ехэтэ һонирхоно.

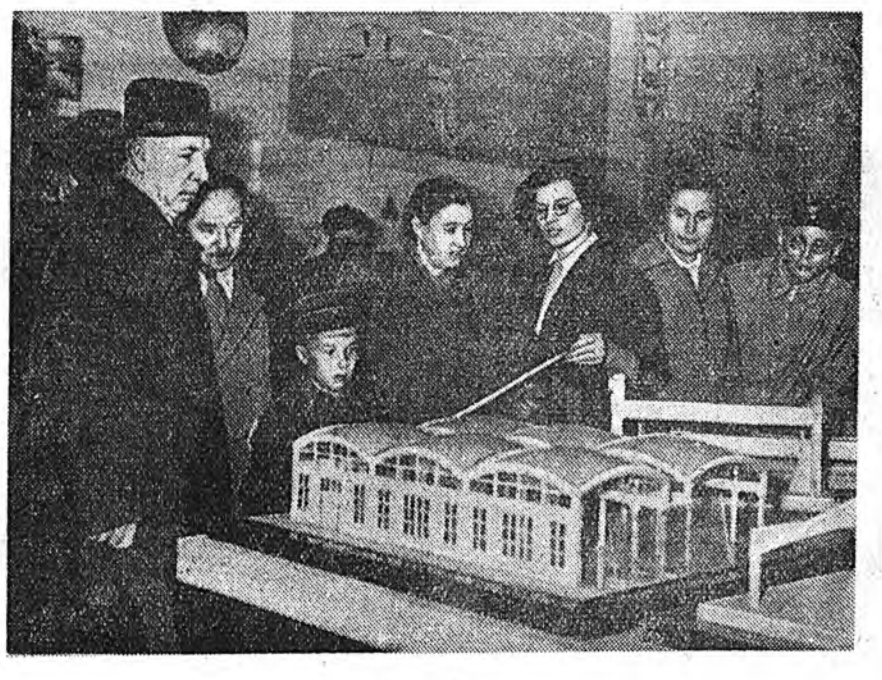

Братска ГЭС дэлхэй дээрэ эгээл томо электростанци болохо юм. Тэрэ хадаа жэл бүри Куйбышевска Сталинградска хоёр ГЭС-үүдэй тухай электроэнерги гаргадаг болохо. Гансахан Ангар дээрэ баригдаһан 6 ГЭС жэл соо 70 миллиард киловатт энерги үгэхэ юм.

Энэ табанжэл соо мүн 200 мянган киловатт хүсэтэй атомна электростанцинууд баригдаха. «Атомна энерги амгалан ажалда хэрэглэгдэнэ» гэһэн павильон соо иимэ электростанциин макет, 100 киловатт хүсэтэй атомна реактор табяатай. Хойто мүльһэн далайн томо карта эндэ үлгөөтэй байна. Мурманскһаа Владивосток хүрэтэр пароходуудай ябаха зам улаан карандашаар зураатай. Энэ замаар 1600 тонно уһа багтаасатай атомна ледоколнуудай мүльһэ хахалан ябахань ойртобо.

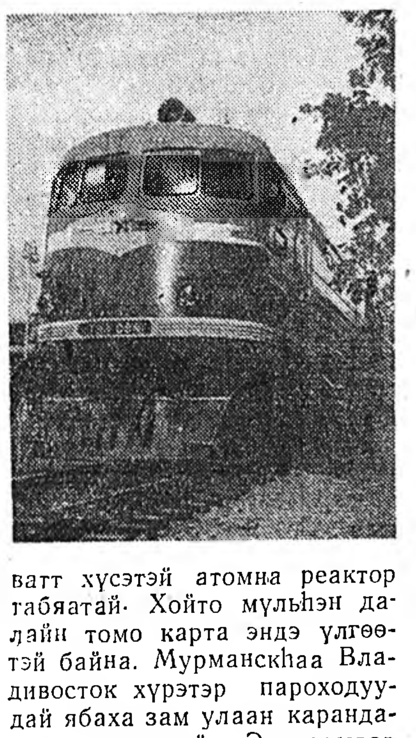

— Хойто мүльһэн далайһаа байха, һарада ниидэжэ гараха сагнай ойртоо,—гэжэ экскурсантнарай нэгэн энеэбхилнэ.— Бидэшье бэшэ һаа, манай хүүгэд иимэ саг үзэхэ бшуу.

Армянска ССР-эй Араратска губида баригдахаар хараалагдаһан наранай гэрэлэй хүсөөр хүдэлхэ электростанциин макет ехэ һонирхолтой. Энэ электростанци жэлдээ 2,2 мянган киловатт час хүсэтэй байха.

Выставкын павильонууд соо жэлдээ 1 миллион тонно шэрэм хайлуулха доменно пеэшэнэй дүрсэ, автомашинануудые, станогуудые, шэнэ шэнэ автомобилиүүдые, орёо бэрхэ тоо бододог машинануудые харанабди. Энэ жэлдэ хүдөө ажахын хүшэр хүдэлмэри хүнгэлхэ элдэб янзын 205 машина выставкэдэ табяатай. Тэдэнэй дунда нэгэ корпустой плуг, овощь таридаг сеялкэ, һонгино ба свёкло ходолдог машина, тракторай урда табяад, үбһэ сабшаха ба таряа амяарлан хуряаха «КВМ-5 А» гэжэ косилка бии.

Мүн павильонуудай дэргэдэхи талмай дээгүүр элдэб шэнэ машинанууд жэрылдэнхэй. Илангаяа «ТУ-104» гэжэ реактивна самолёт выставкэ харагшадые һонирхуулна. Һаяын жэлдэ «ТЭЗ-084» тепловоз түмэр замда үргэнөөр хэрэглэгдэхэ юм. Энэ хадаа паровоздо орходоо түлишэ ехээр алмадаг, хүсэтэй ба түргэн ябадаг. Мүн 300 мориной хүсэтэй дизель-электротрактор, 40 тонныс самосвал болон бусад машинанууд ехэ һонирхолтой.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин зүйлнүүд олон павильонууд соо харуулагданхай. Энэ хадаа арад зоной ажаһуудалые һайжаруулха тушаа парти, правительствын үдэр бүриин анхарал хандуулжа байһые гэршэлнэ.

Эндэ Московско № 1 мебельнэ комбинадай, № 18 оёдолой фабрикын түрүү дүршэл харуулагдана. Инженер Рабикович нэгэ сүүдхэ соо 15 тонно хилээмэ эһээдэг аппарат зохёонхой. Москвагай «Красный Октябрь» гэжэ кондитерска фабрика 250 сортын шоколад, конфетэ, карамель гаргадаг.

Выставкын экспонадууд манай ороной промышленностиин угаа ехэ амжалта туйлаһаниие гэршэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Наука» павильон соо Чехословакиин хүдэлмэришэд заводой байшангай шэнэ дүрсэ хаража байна. «ТЭЗ-084» гэжэ шэнэ тепловоз.

Б. Дондоков,
В. Львовой фото.

Зайсуулагдаха ёһотой дутагдалнууд

Хүндэтэ редакци!

Улан-Удын мяха-консервын комбинадта тушаагдахаар асарагдаһан эбэртэ бодо мал, хони ямаан удаан саг соо үүсэлэлгын заводто абтанагүй. Тиимэһээ ерэһэн малнай хүшэ шадалаа баража, муудажа байна. Тиихэдэ мал туужа ерэгшэдэй байха байрань муу. Улан-Удын район хоорондын «Заготскот» гэжэ конторын дэргэдэ бии нэрэтэй хамтын байра соонь хүнэй зохидоор амаржа унтаха оро дэбисхэр гэхэ мэтын юумэн үгы. Эдеэ буйлуулха тогоон, түлеэншье байхагүй. Гүрэндэ тушаахаяа асарһан малаа тураажа, колхозоо ехэ гарзада оруулна гээшэбди.

Минии энэ мэдээсэлээр хэмжээ абхуулхыетнай хүсэнэб.

Аюши Цыбикжапов, Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхозой гэшүүн.

Хүдөө бэшэгшэ нүхэр Цыбикжаповай мэдээсэл шалгалтаар тодороо. Гүрэндэ тушаагдаһан мал республикымнай аймагуудһаа мяха-консервын комбинадта үдэр бүри һүрэг һүрэгөөрөө ерэжэл, ерэжэл байдаг.

Асарагдаһан эдэ мал үүсэлэлгын заводто ороторoo хайшан гээд харууһалагданаб гэжэ нэн түрүүн хаража үзөе. Машина, вагоноор асарагдаад, тушаажа абтаһан гахай, тахяа, нугаһан, галуунууд үүсэлэгдэтэрээ яһала һайн байрада байлгагдана. Жэшээлхэдэ, асарагдахадаа 40—50 килограмм татадаг поршоонхонууд, һарын туршада таргалуулагдажа, 100 килограмм шэгнүүртэй болоходоо үүсэлэгдэнэ. Мүнөө тиимэ шэгнүүртэй 2000 гаран гахай хүсэд таргалтараа шахагдажа байна. Мүн асарагдаһан тахяа, галуун, нугаһан, индюк болон бусад шубууд һайнаар таргалуулагдажа, үүсэлэгдэнэ.

Республикын аймагуудһаа гүрэндэ тушаахаар асарагдаһан эбэртэ бодо мал, хони, ямаанууд эдэ гахай, тахяадал адли һайнаар харууһалагданагүй. Юундэб гэхэдэ, комбинадай малай базые даагша нүхэр Олейников аймагуудһаа асарагдаһан малда үбһэ хоол үгэдэггүй юм. Харин туужа асарһан хүнүүдынь малаа адуулжа эдеэлүүлдэг байна.

Республикын аймаг бүхэнһөө асарагдаһан мал Улан-Удэ городые тойроод, дүүрэн бэлшэнэ. «Заготскодой» Бичурын конторын түлөөлэгшэ нүхэр Иванов энээниие тодоруулан хөөрэнэ.

Комбинадһаа тээ наанахана аймагууд хоорондын «Заготскодой» конторо бии юм. Энэ конторын мэдэлдэ ерэһэн мал хэдэн үдэрэй туршада байжа комбинадта тушаагдана.

— Тушаагдаха мал эндэ байхадаа юрэдөө хэлэн дээрээ нэгэшье ногоо хүндэлэн хазанагүй,—гэжэ мал адуулагшад хөөрэлдэнэ.

Энэншье зүбтэй ха. Яахадааб гэхэдэ, октябриин 16-най үдэр Бичурын аймагһаа комбинадта тушаагдахаар асарагдаһан 700 гаран эбэртэ бодо малай 280-ниинь абтаад, үлэгшэ малынь бүхэли үдэртөө «Заготскодой» конторын хашаа соо хаалтатай байгаа. Энэ хаагдаһан мал хүхэ ногоо хүндэлэн хазаагүй, үглөөдэрынь -хахад үдэр багта комбинадай малай базада абтаа. Бичурын аймагай «Заготскодой» конторын түлөөлэгшэ нүхэр Иванов иигэжэ хөөрэнэ:

— Малыемнай юундэ абанагүйбта?» — гэжэ комбинадай хүтэлбэрилэгшэдһөө асуухада «асарыт, абахабди» гэһэн аад абадаггүй. Жэшээнь, октябриин 15-най үдэр 700-гаад мал үглөөдэрынь тушаахаар хэлсээд ерэһэн байгаа. Болзорлоһон үдэртөө малаа тушаахын тула комбинадһаа 12 модоной газарта байдаг Дээдэ Гужир гэжэ нютагһаа малаа тушаахаа асархадамнай, комбинадай малай базые даагша нүхэр Олейников «малаа хааха хашаагүйбди» гэһэн шалтаг бaряад, оройдоо 280-яад мал абаһан байгаа.

Үнэндөө мал хааха газар комбинадай хашаа соо тэрэ үдэр бии байгаа.

Энэ аймагай 1500 эбэртэ бодо мал, 5000 хони, ямаан октябриин 10-да ерээд, мүнөөдэр болотор хүсэд тушаагдаагүй, туража байна.

«Аймагуудһаа асарагдаһан мал юундэ иимэ удаан баригданаб» гэһэн асуудалда, иимэ харюу үгтэнэ.

— Һаянай ондоо областьнуудһаа мал олоор ерээд, иимэ байдал тохёолдоо, мүнөө һайн болоо даа,—гэжэ комбинадай директорын орлогшо нүхэр Мошкович мэдүүлнэ.

Иимэ байдал гансашье мүнөө жэлдэ тохёолдоо бэшэ, жэл бүри энэ асуудал шууяа татадаг. Теэд комбинадай хүтэлбэрилэгшэдэй энээндэ һаналаа хүсэд табидаггүйнь гайхалтай.

Мүнөө аймагуудһаа асарагдаһан малнууд Сэлэнгэ, Үдэ голой эрьеэр абар табар хагда эдижэ, үлэ хоол залгажа байнхай. Жэшээ болгон Үдын урда бэедэ байрлаһан Дээдэ Гужир гэжэ нютагтахи малай байдаг газарые абаад үзөе. Энэ заахан газарта Ториин, Зэдын, Закаменай, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн аймагуудай мал, хони, ямаан бэлшэ бэлшэһээр үрбыхэ хагдагүй шахуу болгоһон байна.

Тэрэшэлэн, Сэлэнгэ голой саада тээ байрлаһан мал мүн лэ иимэрхүү.

Тиихэдэ мал адуулагшадай байра тухай хэлэхэ болоо һаа, иимэ:

Район хоорондын «Заготскодой» конторын дэргэдэ бии нэрэтэй хамтын байрада ороходо хүнэй зохидоор амарха оро дэбисхэр гэжэ үгы. Энээнһээ гадна, уһан, ядахын сагта уһа халааха тогоон, хүнэг бии һаа һайн лэ байгаа. Эндэ тиимэшье юумэн харагдабагүй.

—Мал адуулагшадтаа һайн байра байдал түхеэрхэеэ яанабта?—гэжэ тус конторын эрхилэгшэ нүхэр Тыжеевһээ асуухада, иигэжэ харюусаа:

— Энэ минии хэрэг бэшэ. Хоёрдохёор, энэ байрадашни Тарбагатайн, Иволгын аймагуудай малшад байрладаг юм.

Нүхэр Тыжеевэй хэлээшээр болоо һаа, Тарбагатайн, Иволгын аймагуудһаа ерэгшэдэй муу байдалда байхадань хамаагүй юм ха.

— Арбаад хоногой туршада хээрэ мал туужа ябахадаа хүйтэн газар дээрэ хоножо ерэгдэнэ. Одоол дулаан байрада ерэбэбди гэһэншни талада хоногшоһоо доро. Эндэнь түлеэн гэхэ юумэн үгыл,—гэжэ Бичурын аймагһаа мал туужа ерэһэн нүхэр Судомойкин хөөрэнэ.

Энээнһээ гадна, мал туужа ерэгшэдтэ харгын гаргашада 270 түхэриг үгтэнэ. Энэнь үдэртэ 10 түхэриг 93 мүнгэн хүртэхөөр хараалагдана. Тиихэдэ малайнь сүүдхэ бүридэ нэмээ һаань, нэмэлтэ түлбэри үгэхөөр хараалагданхай. Зүгөөр малай иимэ байдалда байхада ямар нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ гээшэб?

Эндэ байһан малай туража байһанда комбинадай хүтэлбэрилэгшэд сэхэ зэмэтэй.

Мүнөө намарай ольбон унажа, газаа хүйтэн болоо. Комбинадай хүтэлбэрилэгшэд мал туужа ерэгшэдтээ һайн байра бэлэдхэжэ үгэхэ, асарһан малыень тураангүй үүсэлэлгын заводто тушаажа абаха арга боломжотой. Зүгөөр эдэнэр харюусалгатай, хүндэтэйшье хүдэлмэреэ өөһэдөө хүсэд шалгангүй, энэ тэрэ хүнүүдтэ даалгаад лэ, һанаа амар һууна.

Жэл бүри үзэгдэдэг эдэ дутагдалнуудаа комбинадай хүтэлбэрилэгшэд зайсуулжа, мал адуулагшадаа зобоохогүй, малаа тураахагүй гэжэ оролдоногүй.

Комбинадай дирекци, тэрэнэй директор нүхэр Карасев дурсагдагша дутуу дунданuудаа зайсуулжа, ойрын үдэрнүүдтэ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ зэргэтэй.

Б. Цыремпилов,
манай тусхай корреспондент.

ОЛОН ҮХИБҮҮДТЭЙ ЭХЭНҮҮД ШАГНАГДАБА

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» орденуудаар ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Улан-Удын Советскэ районой гэр байрын коммунальна таһагай хүдэлмэрилэгшэ М. И. Вшивкова, Заиграйн аймагай Карымка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Е. М. Кудинова, Хойто-Байгалай аймагай Дээдэ Заимка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр А. А. Стаесупова, Закаменай аймгүйсэдкомой финансова таһагай хүдэлмэрилэгшэ А. Е. Якубинская, Байкало-Кударын аймагай «Совет байкальцев» колхозой гэшүүн А. П. Роликова гэгшэд 9 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн 8 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Түнхэнэй аймагай «Путь к коммунизму» колхозой гэшүүн С. Д. Сымбелова, мүн энэ аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Д. З. Шаганова гэгшэд бии.

Долоон үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 19 хүн шагнагдаба.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 41 эхэнүүд, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар 78 хүн шагнагдаһан байна.

Константин СЕДЫХ

ЭХЭ НЮТАГ*)

..данай зүүн тээ түхэреэн голландска ..и, тэрэ пеэшэнһээнь сааша түс та..ын гурбанайнь нэгэ хубиие эзэлһэн ..рэа таһалга руу орохо үүдэгүй нүхэн ..дана. Дээрэһээнь уруу хүри улаан ..эй хүшэгэ үлгөотэй. Мүн энэ горни..оонь алта мүнгөөр ялалзаһан арбаад ..н бурханууд. Ханадань хитад гэрэл, ..дундань зузаан скатерaаp хушаһан ..еэн стол харагдана.

—Зоя, манаа хаана унтуулха гээшэб..үр болгон асуужархихам, обогтнай ..лэй?

—Федоровна, — гээд Зоя энеэбхилээд .. — Нэгэнтнай энэ орон дээрэ, нү..этнай диван дээрэ унтагты.

—Бидэнэй газарташье унтахадам.. болохол, жинрэй зон гээшэбди. ..аа оронииснай буляахань аягүй.

—Энэтнай минии орон бэшэ, хадам ..най орон юм. Теэд хүгшөөмнай орон..үй унтана аабзэ. Манайтнай гэртэ ..а газар олдохо...

—Тиихэдээ та өөрөө хаанаа унтадаг ..бта? Али ехэ нюуса юм гү?

—Тэрээниие танай мэдэһэнэй хэрэг ..айхаб даа, — гэжэ Зоя хатуушагаар ..саад, Егор Кузьмичда унтари бэлдэ.. орон дээрэхи дэрэ дэбисхэр за.. эхилбэ.

..э үедэ Егор Кузьмич дэгэлэйнгээ хар..а аршуул гааһа хоёроо абахаяа .. соо ороһон байжа, Роман тэрэ дары ..оо асууба:

—Үгы, нээрээ та хаана унтадаг гээ..?

—Үгы, тамнай яагаа түргэн мэргэн ..байшабат,— гэжэ тэрэ эхэнэр үнөөхи ..нээ болинхойгоор харюусаад, улаа.. иидхээр зураглажа оёһон бишыхан ..шкаар Романиие наадан зугаа сохёод абаба. — Зай, амар һайн унтыт даа! Тээ тэрэ стол дээрэ шубуун дэн байха, харин энэ лампаяа өөһэдөө унтараана бэзэт, — гээд Зоя кухни руу орожо ябатараа, үүдэндэ Егор Кузьмичтай мүргэлдэн алдаба.

— Зай, үгөө ойлгоособо гүт? — гэжэ Егор Кузьмич мэхэтэй илдамханаар энеэбхилбэ. — Хорхойтомоор һамгахан байна даа. Бишье һанаатайл байха байнаб.

— Битнай харин бүхы һамгадта нюдэ нюургүй орожо ябахаар хүн бэшэб,— гэжэ Роман гомдоошо болон хэлэбэ.— Зай, түргэн хэбтэ, бишни энэ гэһээр лампаа унтараахам...

Романай үшөө унтаагүй хэбтэтэр, таһалгын саана арай дуулдамаар ороной хахинаха аблан дуулдаба. «Зоя ерээ байна! — гэжэ Роман электрическэ тогто гэнтэ сохюулһандал һанаад, диван дээрээ һуушаба.

— Таһалга руугаа тэрээнэй һэмээхэн орохые яажа дуулаагүй гээшэбиб?.. Али туршаад үзэжэрхихэ гээшэ гү? Теэд хашхараа һаань юун болохоб? Тиигээ һаань, нэрээ хухараад лэ дүүрээш. Һэегүй ошог, унтажа байг! Эндэ удаан байха болоо һаамнай, намһаа холуур ошохогүй. Подушкаар намайе дэмы дайраагүй ёһотой...» гэжэ бодобо.

Роман орой болоһон хойно һэрибэ. Тэрээнэй час үглөөнэй 11 саг харуулжа байгаа һэн. Роман диванһаа бодожо хубсалаад, кухни руу оробо. Мүнөөхи хүгшэн пеэшэнэйнгээ саана эдеэ бэлдэжэ байна хэбэртэй. Үбгэниинь урданайхяараал орон дээрэ дабшалжа һууна. Энэ үбгэн үргэн шанаатай, набтар аад, мархагаршаг хамартай, шарабтар шарайтай һэн. Зэртэгэршэг нюдэнэйнь зубхида няагаһан сугларһан, һормоһогүй тэрэ зубхинуудынь бүлхэгэр улаанууд болошонхой.

— Үбгэжөөл, энэ нюдэнтнай яагааб?— гэжэ Роман үүдэнэй хажуудахи умывальнигтань ошожо ябахадаа асууба.

— Өөрөөшье мэдэгшэгүйб, хараань ехэ муудаа. Мүнөө би зүү һабагшалжа шадахаа болинхой агшаб. Хүйтэндэ газаа гарахадамни нёлбоһон адхараад һаладаггүй.

— Али таниие манай фельдшертэ харуулхамнай гээшэ гү? Манайшни эмшэн хоёр дайн соо ябажа үнгэрһэн, дүй дүршэл ехэтэй хүн юм.

—Тиимэ хайра хүргөө һаатнай ехэл һайн гээшэ. Эмшэниитнай би ехэл хүндэлхэ байгааб.

Роман Егор Кузьмич хоёрой эдеэлжэ һуухада газаа хүйтэндэ шад улаан болошоһон Зоя ямаанай хөөбэри пулаад хэдэрэнхэй кухни руу орожо ерэбэ. Үдэрэй гэрэлдэ энэ эхэнэр Романда бүри сэбэрхэн шэнгеэр харагдаа һэн. Нюдэниинь алтаранги хараханууд, хасарнуудынь полсогорхон хатуунууд, бэень бүришье һаа тэгшэ байба. Тамир шадал ехэтэй, элүүр энхэ, залуу бэеын һүр жабхалан энэ эхэнэртэ дүүрэн байгаа бэлэй.

— Танай партизанууд бултадаа үйлсэдэ гарашоод байнал. Соолгодо малаа туужа ябахадаа би тэдэнэй дундуур арайшье гэжэ түрисэлдэжэ гарааб,—гэжэ Зоя хүхюунээр энеэбхилэн хэлэбэ.

— Юундэ тэдэшни булта гараа гээшэб? Али баабхай наадажа байна гү? — гэжэ Роман Зоя тээшэ алдадгүй харан асууба.

— Тэдэтнай атаман Семёновой гэрые ехээр һонирхон хаража байна. Семёнов гээшэтнай эндэ түрэһэн хүн байгаа юм. Тэрээн тухайнь таанад дуулаагүй юм аалта?

— Нээрээ хэлэнэ гээшэ гүт?

— Нээрээ даа, нээрээ!— гэжэ үбгэн хүгшэн хоёрынь баталан хэлэбэ. — Эндэ тэрээнэйтнай үбгэ эсэгэнэршье ажаһууһан юмэл. Манай эндэ Семёнов фамилитай арбан долоон айл бии юм. Бидэшье баһа Семёновууд гээшэбди. Холыншье һаа, тэрэ атамандатнай түрэлэй һабагшатай зомди. Мүнөө болоходо бултаараа тэрээнэй түлөө харюусаха бологшо аа гүбди гэжэ ехэ айжа байгшабди. Маниие эндэһээ сүлэхэ юм гэһэн зэрэб үгэ дуулаһан байнаб. Зүб гээшэ гү, али бэшэ гү?

— Мэдэнэгүйлби даа, үбгэжөөл. Худал байхадаал болоо. Өөһэдөө ямаршье гэм хээгүй һаатнай, таниие яаха һэм?

— Гэмтэйшье хэбэртэй болонобди. Манайтнай хүбүүн атаманда алба хэһэн юм. Мүнөөшье алуулаагүй һаа, нэгэ тээ хилын саана зобожо ябана ёһотой.

— Тэрэтнай солдат һэн гү, али офицер гү? — гэжэ һүртэйшэг болоһон хоолойгоор Роман асуугаад, Зоя тээшэ харахаа болишобо.

— Хоёрдохи хасаг полкдо ахалагша уряднигаар ябаһан юумэл даа.

— Урядник һаа бараг юм бэзэ даа,— гээд Роман Егор Кузьмичһаа асууба. — Ошожо тэрэ атаманай уурхай харахамнай гү?

— Ошоёл даа! — гэжэ Егор Кузьмич зүбшөөбэ.

Хуушаржа жэбэршэһэн түмэр хушалтатай, наанаһаань хабтагайгаар хадаһан боронууд ставинтай, сонхо дороо эбдэрхэй хашаатай уйдхартай барагар томо гэр тэндэнь байба.

Гэрэйнь урда хөөрсэгэнэжэ байһан бүлэг олон партизанuудай хажууда ошожо, Роман мэндэшэлэлдээд, асууба:

— Эндэтнай, нүхэд, юун боложо байнаб?

— Энэ атаманайнгаа гэр хаража байнабди даа,— гээд хара хонин дэгэлтэй, хазаар һахалтай, худэр бэетэй партизан хоротойгоор энеэбхилбэ. — Хаанаһаа тэрэ хорото могой нарата дэлхэй дээрэмнай мүлхижэ гараа юм ааб, хаража байнабди.

Нэгэ ставин дээрэнь нэгэ хүн үйһэ хадаад, дээрэнь хөөгөөр иигэжэ бэшэһэн байба: «Байгалай үмэнэхи алуурашан Гришка Семенов гэгшэ эндэ түрэһэн юм».

Партизанууд тэрэ бэшэгынь уншажа, гэрынь һонирхон хаража, хоорондоо ехэл шогтой хүхюунээр хөөрэлдэнэд:

— Гэрыншье балай бэшэ юм байна. Эндэхи олохон гэрһээ доошоол. Теэд тэрэниие ехэ баян хүн байгаа юм гэлсэгшэ һэмнай...

— Читэдэ шулуун гэртэй байгаа. Хэдэн азаргаар адуугаа Монголой талаар адуулуулдаг байһан юумэл.

— Иимэл муухай нүхэн соо тиимэ муухай амитан түрэжэ болохо байгаал даа. Эндэтнай монгол, бурядуудай хүзүүн дээрэ һуужа байдаг, барлагуудаа үжэнхэй зоболгоор эдеэлүүлдэг муухай баяшуул ажаһуудаг байһан юм.

— Энэ гэрынь һэе һэбхүүлгүй галдаад, үнэһыень дэгдээжэрхихэл байгаа.

— Юундэ гээшэб?

— Нюдэнэй шэртэһэн боложо, хүн зоной һанаа зобоожо эндэ бү байг.

— Галдаһанай хэрэггүй. Энэ гэртнай мүнөө болоходо заримандамнай хэрэгтэй болохо ха юм.

— Энээниие зосоонь орожо хараха байгаа.

— Хэнтнай хабтагай хуулахадаа бэрхэб? — гэжэ Роман асууба. — Энэ могойн уурхай соо ороод үзэхэ хэрэгтэй байна.

Хэдэн залуу партизанууд һэлмэнүүдээ һуга татан абажа, ставиндань хадаһан хабтагайнуудые хуулажа эхилбэд. Нүгөө зариманиинь бартааень нээжэ олоороо хооһон хашаа хударнь гүйлдэн ороно.

Гэртэнь ородог үүдэн суургатай байба. Теэд нэгэ хүн тэндэһээ балта оложо, суургынь эбдээд, партизанууд бэе бэеэ түлхилсэн гэр хударань оробо. Шиигтэжэ харалшаһан, хирэдэ дарагдашаһан таһалганууд соонь ямаршье мебель үгы шахуу. Кухни соонь хуушаршанхай ород пеэшэн, шэрэгүй юрын стол байна. Коридор соонь шорой тооһондо дарагдажа боролшоһон модон диван, хоолойгүй хобшогор түмэр пеэшэн хэбтэнэ, табан сонхотой зал соонь стол, стулнуудай, модон ороной, хара шкафай эбдэрхэйнүүд тарашанхай хэбтэбэ. Нэгэ ханын хажууда ойроо хүртөөгүй, эһэ тооһондо даруулшаһан, раматай аад, шэлгүй ехэ зураг түшүүлээтэй байба. Тэрээн дээрэ юунэйшье зураатай байһаниие ойлгохын аргагүй байһан юм.

Тэрэ зурагыень абажа, шорой тооһыень аршахадань, нэгэ тулалдаан зураатай байгаа һэн. Ородой олон солдадууд жадаа урагшань ёдойлгон барижа, ехэл һүртэй шанга, эрид зоригтойгоор добтолгодо орожо ябана хэбэртэй. Тэдэнэй дайсад сагаан оймһотой, шара хүбөөтэй фуражка малгайтай, онигорхон зэртэгэр нюдэтэй, үргэн шанаатай бишыхан солдадууд добтолгошодһоо айн һүрдэжэ, иишэ тиишээ гүйлдэжэ ябана. Добтологшодой урда һэлмэнүүдээ баруун хүлдөө хүрэтэр доошонь харуулжа бариһан хоёр офицернууд ябажа байна. Тэдэнэй хоорондо гартаа хэрээһэ бариһан хара жаншатай, һэглэгэр үһэтэй томо поп ябалсана.

— Энэмнай манай сэрэгүүдэй японтониие добтолжо ябаһан зураг ха юм.

— Манайшни сэрэгүүд тэдэнэй гарта ухэтэрөө орохогүйнь хүрэһөөр харагдана.

— Өөдэгүйхэншье һаа, тон зүб зураг байна.

— Ай, яагаа аймшагтай поп гээшэб! Нюдэниинь шара шубуунай нюдэндэл ялалзажа байна. Добтолгодо ябаашье һаа, зүрхэниинь амаараа гаража ябана гэжэ хүрэһөөр мэдэхээр, — гэжэ тэрэ картина дээрэ обоорoлдожо байһан партизанууд шанга шангаар хөөрэлдэнэ.

— Доорон нэгэ юумэн бэшээтэй хаяа, нүхэд!

— Нүхэр Улыбин, уншал даа, юун гэжэ тэндэ бэшээтэй байнаб?

Роман зураг дээрэ тонгойжо, бултанда дуулдахаар тэндэ бэшээтэй байһан гаршагые шангаар уншана:

«Тюренчен город шадар манай Зүүн Сибириин ябаган сэрэгэй Табадахи полкын хэһэн шэн зоригто добтолго. Колоннын урда — полкын командир полковник Цербицкий, подполковник князь Миколадзе, полкын поп Иван Щербаков ябанад. Иван Щербаков дайнай газар дээрэ шэн зоригто блатарнуудай ухэлөөр унаһан байна».

Ородһоо **Д. Чернинов,**
Ц. Будаев оршуулаа.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

*)Романай үргэлжэлэл. Эхининь ма.. газетын октябриин 20-ной номерто.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ЛИВАН САУДОВСКА АРАВИ ХОЁРОЙ КОММЮНИКЕ

БЕЙРУТ, октябрийн 21. (ТАСС). Ливанда гүрэн түрын хэрэгээр ерэһэн король Сауд гэгшэ Ливанай президент Шамунтай хэлсээ хээд, ливано-саудовска коммюнике толилбо. Бидэнэр бүхы араб оронуудтай һаналаа бүрин нэгэдэнхэйбди. Тиимэһээ Сиридэ гү, али ямаршье ондоо араб орондо добтолгын хэгдээ һаа, энээниие бидэндэ өөһэдтэмнай добтолһон ябадал гэжэ харахабди гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэ.

Октябрийн 20-до Саудовска Аравиин король Сауд Бейрудһээ Рияд мордоо.

Хархис этэгээдүүдэй замыень хааха

ПАРИЖ, октябрийн 19. (ТАСС). Хархис правительство байгуулха гээд Антуан Пинэгэй газардаһан ябадал хархис политика ябуулха хэрэгтэ һаад хэжэ, Алжирта энхэ тайбан байдал тогтоохо гэһэн мүнөө үеын гол шухала асуудалые шиидхүүлжэ шадаха хүсэн Франциин Национальна суглаанда бии гэжэ элитээр харуулаа.

Энэ ушарые Франциин Коммунистическэ партиин политбюро һайшаагаад, хэһэн мэдүүлгэ соогоо иигэжэ бэшэнэ: «1956 оной январиин 2-то һунгагдаһан зүүн үзэлтэй олонхид нэгэдэжэ, хархис политика ябуулха, дай үүсхэхэ гэһэн хүнүүдые зайсуулха талаар амжалта түйлаһандань Франциин Коммунистическэ парти ехээр баярлана. Национальна суглаанай олонхинь хархис этэгээдүүдэй замыень хааха шадалтай байхаһаа гадна, арад зоной аша туһын түлөө оролдодог Франциин правительствые байгуулжа шадаха байна гэжэ компарти онсолон тэмдэглэнэ».

Зүүнэй үзэл баримталдаг правительствые байгуулхын түлөө хүсэ шадалаа хайрлангүйгөөр тэмсэхэ байһан тухайгаа Франциин Коммунистическэ парти үшөө дахин мэдүүлнэ.

Финляндиин парламентда

ХЕЛЬСИНКИ, октябрийн 18. (ТАСС). Правительствода шэнэ хүнүүдые оруулха гүт, мүн урдаа табиһан зорилгонуудаа дүүргэжэ шадаха гүт гэһэн баруунай үзэлтэй социал-демокрадуудай асуудалда правительствын үгэһэн харюуе Финляндиин парламент октябрийн 18-да зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ.

Энэ асуудалай зүбшэн хэлсэлгын үедэ оруулагдаһан дурадхалнуудай түлөө голосованиин болоходо парламентын үсөөнхи зониинь правительствын түлөө дуугаа үгөө. 75 хүн правительствые буруушаан голосовалаа, 74 хүн тэрэнэй түлөө дуугаа үгөө, 42 депутат һаналаа баряа. Тиигэжэ правительстводаа парламентын этигэхэеэ болиһониинь элирбэ.

Баруун Германи Югославитай дипломатическа харилсаагаа болюулба

БОНН, октябрийн 19. (ТАСС). Германска Демократическа Республикые Югославиин мэдэрһэн дээрэһээ Югославитай дипломатическа харилсаагүй болохо тухай шиидхэбэри ФРГ-гэй правительство абаба гэжэ ДПА агентство мэдээсэнэ. ФРГ-гэй правительствын энэ шиидхэбэринь Бонндо байдаг Югославиин элшэн сайдта, мүн Белградтахи Югославиин Гадаадын хэрэгүүдээр гүрэнэй секретариадта тусхай нотоор октябрийн 19-дэ мэдээсэгдэхэ юм гэжэ тус агентство бэшэнэ.

БЕЛГРАД, октябрийн 19. (ТАСС). ФРГ-гэй хэрэгүүдээр Югославида байдаг этигэмжэтэ октябрийн 19-нэй үглөөгүүр Гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг Гүрэнэй секретариин орлогшо Алеш Беблер гэгшэтэй уулзажа, Германиин Федеративна Республикын Югославитай дипломатическа харилсаагаа болюулһан тухай ното барюулаа. ФРГ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министр фон Брентано Бонндо байдаг Югославиин элшэн сайд Душан Кведертэ мүн иимэ ното барюулһан байна.

Правительствынгаа политикые Сириин парламент нэгэн дуугаар һайшааба

ДАМАСК, октябрийн 20. (ТАСС). Октябрийн 19-дэ Дамаскда Сириин парламентын заседани боложо, правительствын ябуулдаг гадаадын политикые һайшааһан шиидхэбэри нэгэн дуугаар эндэ абтаһан байна.

Сиридэ эсэргүү хорото ябуулгын США-гэй засагаархидай хэжэ байһые депутат Мааруф Давалиби хэлэһэн үгэ соогоо буруушааба. Сири өөрынгөө хүршэнэрые занажа байна гэһэн буржуазна хэблэлэй тараһан суунь худал хуурмаг юм гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Үгэ хэлэһэн олон депутадууд Багдадска бүлэглэлдэ хабаадагшадые шангаар шүүмжэлээ.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрын уялгые дүүргэгшэ Халиль Каллаяс Сириин гадаадын политикын гол ёһонуудые тодорхойлбо. Сири хадаа ямаршье ороной хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахагүй гэһэн политика ябуулдаг юм. «Эйзенхауэрэй түсэб» хадаа араб оронуудай нэгэдэлыень таһалжа, тэдэниие нэгэ нэгээрнь эзэмдэхэ гэһэн зорилготой гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Сиридэ болон тэрэнэй бэеэ даанхай политикада эсэргүү хорото үгэсэлгэ бэлэдхэхын тулада өөрынгөө эмиссар Гендерсониие США Дүтын Зүүн зүгтэ эльгээһэн байна гэжэ Каллаяс үргэлжэлүүлэн хэлээ. Сириин хилэ дээрэ Турциин сэрэгэй сугларжал байһан дээрэһээ аюулта шанга байдал тохёолдоод байна. Эб найрамдалда дуратай бүхы оронуудтал адли дайн сэрэгые буруушаахын орондо США хадаа Сиридэ добтолхоёо байһан Турциие дэмжэнэ гэжэ Каллаяс онсолон тэмдэглэбэ.

Сириин хилэ дээрэ Турциин сэрэг суглараһаар

БЕЙРУТ, октябрийн 21. (ТАСС). Сириин хилэ дээрэ манай сэрэг оройдоошье сугларнагүй гэһэн буруушаалнуудые Турциин правительствын удаа дараагаар толилжо байгаашье һаань, Турциин сэрэг Сириин хилэ дээрэ сугларжал байна гэһэн мэдээсэлнүүдые Турциһаа ерэгшэд асарна гэжэ «Ас-Сиаса» газетэ бэшэнэ.

Израилиин истребитель Иорданиин пассажирска самолёдто добтолоо

КАИР, октябрийн 20. (ТАСС). «Эйр Джордан» гэжэ Иорданиин авиационно компаниин пассажирска самолёдой Акаба тохойһоо 45 милиин хараатай газарта ниидэжэ ябатарынь Израилиин сэрэгэй самолёт октябрийн 19-дэ тэрээндэ добтолбо гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ.

Израилиин самолёт Иорданиин авиакомпаниин самолёдые үни удаан мүрдэжэ, хойноһоонь буудаад, Израилиин газар дээрэ буулгуулха гэжэ ядаа гээд мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Иорданиин самолёдой командир шуран солбоноор самолёдоо хүтэлжэ, Каирай аэродром дээрэ буулгаһан байна.

Бразилида забастовко хэжэ байһан хүдэлмэришэдэй урдаһаа сэрэгүүд эльгээгдэнэ

НЬЮ-ЙОРК, октябрийн 18. (ТАСС). Металл болбосоруулдаг, бүд нэхэдэг, арһанай болон полиграфическа промышленностиин 400 мянган хүдэлмэришэд Сан-Паулода (Бразили) октябрийн 15-да забастовко соносхобо гэжэ мэдээсэгдэһэн байна. Салин хүлһыемнай дээшэлүүлэгты, шухала хэрэгтэй юумэнүүдэй сэнгые доошолуулагты гэһэн эрилтэ тэдэнэр табиһан байгаа.

Забастовкодо хабаадагшадай урдаһаа правительство сэрэгүүдые эльгээгээ. Октябрийн 17-до сэрэгэй частьнууд танк болон бронемашинануудые хэрэглэн, хүдэлмэришэдые түреэд, хоёр завод эзэлээ гэжэ Юнайтед Пресс агентствын корреспондент мэдээсэнэ. Тулалдаанай үедэ 2 хүн алуулаа, 12 хүн шархатаа.

ИОРДАНИДАХИ БАЙДАЛ

БЕЙРУТ, октябрийн 21. (ТАСС). Иорданида һүүлэй үедэ политическэ байдал улам шангадажа байна гэжэ Ливанай хэблэл мэдээсэнэ. Парламентын 11 депутат тушаалһаа гараа гэжэ «Телеграф» газетэ бэшэнэ. Гадна, 8 депутат засагаархидай мүрдэлгэһөө бэеэ нюужа байна.

Октябрийн 20-до Иорданиин сэрэг оронойнгоо баруун хубиие зүүн хубиһаань һалгажа жатсаа гэжэ «Ад-Диар» газетэ тэмдэглэнэ. Энэ хоёр хубиин хоорондо телефоноор хөөрэлдэхэ аргагүй болонхой. Полициинхид хүн зониие олоорнь тушаажа, тэдэнэй 800-ень түрмэдэ хаагаа.

Англиин сэрэгэй корабльнууд Бейрут ерэбэ

БЕЙРУТ, октябрийн 21. (ТАСС). Англиин сэрэгэй хоёр корабль Бейрудэй портдо ерээ.

Манай республикын һонин

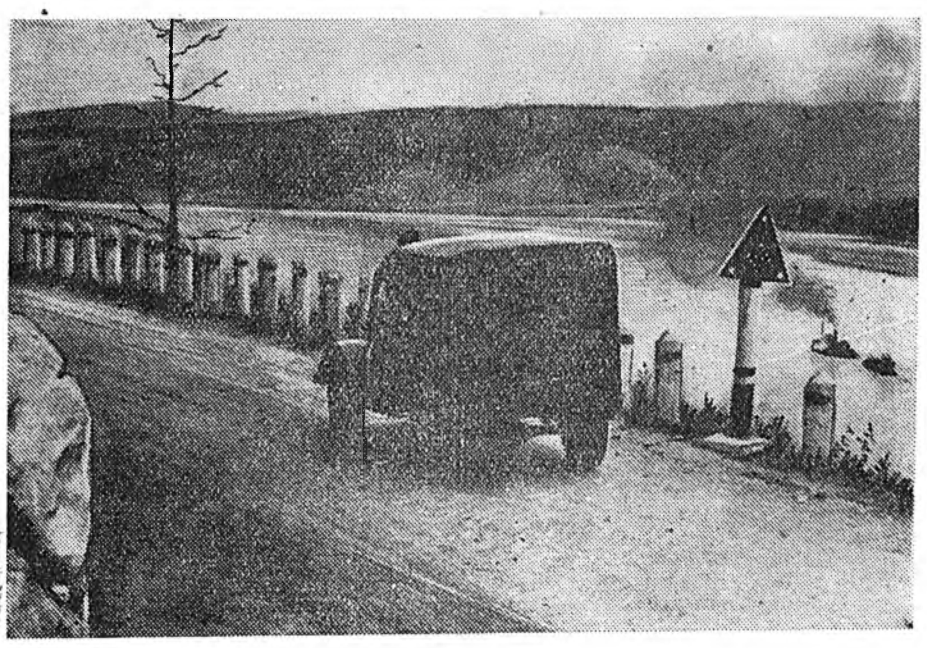

МАНДАРИГАЙ ДАБААНДА. И. Денисовэй фотоэтюд.

Һайндэрэй хүндэлэлдэ

Иволгын аймагай комсомолшууд, залуушуул Агуу ехэ Октябриин һайндэрые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидээ. Тэдэнэр ноябриин долоон болотор Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 600 хонинной типовой байра барижа үгэхэ гэһэн уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллана. Мүнөө эндэ үдэр бүри 12—15 хүн байра барижа байна.

Энэ байрые саг соонь ашаглалгада тушаахын тула үшөө арбаад хүн һаяхан нэмээгдэжэ эльгээгдээ. Барилгаар аймагай техник Н. Кокорин, комсомолшууд-механизаторнууд Дмитрий Рупышев, Николай Дабаев, Леонид Лауль болон бусад даабаряа үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ.

Мүн колхозой правлени залуу барилгашадые хэрэгтэй юумээр, һайн эдеэ хоолоор таһалгаряагүйгөөр хангана.

Н. Романов.

Итаг шаазгай

(Хизаар ороноо шэнжэлэгшын тэмдэглэл)

Итаг шаазгай манай эндэ байралдаг һайхан шубуудай нэгэн болоно. Хара тархитай, боро хүхэ үнгэтэй аад, үзүүртээ сагаан соохор, тэбхыһэн ута һүүлтэй юм. Юрын алаг шаазгайһаа бэеэр нэгэ заа бага, дунда зэргээр 80—100 грамм шэгнүүртэй.

Итаг шаазгай Сэлэнгэ, Сүхэ, Зэдэ, Хёлго, Үдэ голые зубшажа байралдаг. Баргажанда тиимэ шаазгай огто үзэгдэдэггүй. Тэрэшэлэн Читын областьдо, Алас Дурна зүгтэ, Монголдо, Хитадта, Корейдэ, Япондо байралдаг. Мүн Европын гансал Пиринейскэ хахад аралда үзэгдэдэг.

Үбэлдөө итаг шаазгайнууд һүрэг һүрэгөөрөө ниидэдэг.

Уурхайлхадаашье бэе бэеһээ дүтэхэн байха. Заримдаа нэгэ модондо хоёршье уурхай ушардаг.

Хабартаа—май һарада итаг шаазгай хоёр хоёроороо һалаад, һөөг бургааһатай газарта уурхайнуудаа түхеэрэнэ. Итаг шаазгайн бүлэ бүхэн майн эсэс гү, али июниин тэнгһээ урагша жэжэхэн (6—7 грамм) 4—8 үндэгэ гаргадаг. Тэдэнь июниин һүүлээр дальбараанууд боложо, июлиин тэн багта уурхайһаа дэгдэн гарадаг. Итаг шаазгайн дальбараанууд ехэ тэршээ, шаг шууяатай байдаг.

Намартаа итаг шаазгай элдэб үрэ жэмэс эдижэ амидарна. Зарьманиинь жэжэ загаһа агнажа эдихэ дуратай юм. Зунай сагта эдэ шубууд хорхой сохонуудые, үбэлдөө харгы зам дээгүүр гээгдэһэн орооһо таряа, мориной тонтогоол эдидэг.

Үбэлдөө һүрэг олоороо суглараад, наранда игааха дуратай. Итаг шаазгай ехэ һэргэлэн юм. Хүнэй дүтэлхые харабал, шаг шууяа татаһаар ниидэжэ холододог.

Итаг шаазгай хүндэ хоро хүргэдэггүй. Хүдөө ажахыда туһатай шубуун хадань, хюдажа болохогүй. **И. Котов.**

ТУРНЕПСЫН БАЯН УРГ...

Нёдондо Мухаршэбэрэй айм... Сталинай нэрэмжэтэ колхозой... жээл бэлэдхэдэг бригадын гэ... 40 гектар газарта турнепс тар... гектар бүриин 234—234 центне... гаса абаһан юм.

Мүнөө жэл энэ бригадынхи... гектарта турнепс тариһан ... гаа. Газарынь колхозно эр... Т. С. Мальцевай түрүү аргаар (... 50 сантиметр гүнзэгыгөөр) элд... лэгдээ. Нютагай, минеральна ... жүүлгэ ехээр оруулагдаһан ба... Май һарын 12—18-най үдэрн... тарилга хэгдээ һэн. Ургасань ... наар харууһалагдаа. Тиигэжэ ... тар бүриин 270—260 центнер ур... абаба. Турнепсын зарим үн... 8—9 килограмм шэгнүүртэй, 40 ... тиметр хүрэтэр гүнзэгырэн ург... байдаг.

— Энэ культура түргөөр б... сордог юм. Сентябрь һарын ... үеэр хуряалга хэжэ захалнаб... гээд эндэхи бригадын бригади... хэр П. Иванов хөөрэнэ.

Мүнөө жэл Сталинай нэрэм... колхоз 10 мянга гаран центнер... непс малдаа тэжээл болгохоо... дэжэ абаа. Мүн нилээд ехэ ту... силос болгон дарагданхай.

Манай корреспонде...

Эдеэ хоол элбэгэ... наймаална

Улан-Удын Ленинэй үйлс... эдеэ хоолой зүйл худ... даг 10-дахи магазинай хүдэ... рилэгшэд социалистическэ м... сөөндэ ороһоор үнинэй. ... нөө тэдэнэр Октябриин һайн... урда тээ эдеэ хоолой зүйл элб... наймаалхын түлөө ехэ бэлэдх... жэ байна.

Тус магазинай наймаалагша... ра Ефимовна Казазаева худа... абагшадые эрхим һайнаар х... даг наймаалагшадай бригады... тэлбэрилнэ. Тэдэнэрэй хүдэлм... дэг бакалейнэ таһагта ёһотой ... сэбэр сахигдана. Шэнэ сортын ... ондоо эдеэ хоол наймаалаг... Магазинда элдэб сортын кол... загаһан, сыр, конфетэ гэхэ мэт... бэгээр асарагдажа байна. Эдэ... нүүдтэ магазинай таһаг бүх... наймаалагшад эдеэ хоол худа... үдэр бүриингөө нормые үлү... дүүргэжэ байна. **Н. Никола...**

ШАТАР

Шатараар республика ... түрүү һуури эзэлхын т... мүрысөөнэй дүрбэдэхи, таба... уулзалга боложо, хахад ... нальна наадаанда хабаадах... байгаа 5 группын мүрысөөнэй... гүүдтэ нилээд хубилалта оруу...

Тоглоев Шадрин хоёрые ш... раар республикын чемпион бо... Сумкин амархаанаар шүүгээ. Вл... Осиповые шүүгээд, Игумновтай ... сэжэ, 1,5 очкотой болоо. Игу... Пуртовтай тэнсээ.

Гурбадахи группада наад... Воробьев басагадай дунда ССС... чемпион болоһон Игумно... шангаар тулалдаа. Эдир шатар... Игумнова ехэ бэрхээр наадажа... гөөдынгөө бэрсые, удаань хоёр... гыень абаад шүүгээ. Мүн энэ... Игумнова хойшолуулагдаһан ... тияа наадаха зуураа Ивано... тэнсээ. Тиигэжэ эдир шатар... республикын түрүү һуури эзэ... түлөө эсэсэй уулзалгада хабаа... саха эрхэ олобо.

Берсудский Пронинние шүү... Самаринтай тэнсээ. Пасте... Бадмацыреновада мат үгөө.

Цыренов Мамиловые, Галд... (Хэжэнгэ) Мамиловые шүүгээ.

Хахад финальна уулзалгануу... дүнгөөр Галданов (Хэжэ... Цыденов, Власов, Игумнов, С... кин, Мельников, Малков, Ш... рин, Люба Игумнова (булта У... Удэһээ), Берсудский (Яруна) ... нэр республикын чемпионой н... зэргэ олохын түлөө түгэсхэлэй ... залгада хабаадалсаха эрхэ олоб...

Хоёрдохи группада Осипов (... родок), Родак, Пуртов (Улан-У... Горячих (Баргажанай адаг), Са... днев (Хэжэнгэ), Давыдов, Ула... Мамилов (Улан-Удэ), Гарм... (Иволга), Самарин (Улан-Удэ) ... шэд оролсоно. Эдэ шатаршад ... дэхиһээ 20-дохи һууринуудые ... баан эзэлхын түлөө мүрысэхэ... Гурбадахи группада Воробьёв, ... ронов, Бадмацыренова, Ива... Золтоев, Клобуков, Пастель... Тоглоев, Пронин (булта Улан-У... һээ). Эрдынеев (Яруна) гэг... наадаха.

А. Михайло...

Багшын алдар

1939 оной сентябриин 1...

Тэрэ үеэр Закаменай аймагай Утаата-Далахайн сомондо нэгэл эхин һургуули бии байһан юм. Бүхы һурагшадынь сугларaад, бүлэг бүлэгөөрөө хөөрэлдэжэ, наадажа байба. Түрүүшынхеэ һургуулида ерэгшэдшье һурагшадай дунда бии. Тэдэнэй олонхинь аба, эжытээ гар гарһаа барилсаад ябана.

Һургуулиин байшангай үүдэн нээгдээд, үнгэрэгшэ жэлдэ ажаллаһан хоёр багша, тэдэнтэй хамта нэгэ залуухан, намдуу зантай хүн гаража ерэбэ. Эхин һургуулиие даагша Степан Андрианович Ашатуев һурагшадта дүтэлөөд, «класс класаараа жагсагты» гэһэн захиралта үгэбэ. Степан Андриянович һуралсалай жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан һурагшадые амаршалаад, һурагшадай дүүргэхэ зорилго тухай эли тодоор хэлэжэ үгөө бэлэй. Һүүлээрнь гурбадахи классай һурагшадта хандажа: «манай һургуулида шэнэ багша ажаллахаяа ерээ, тэрэ хүн танай нютагай түрүүшын багша гээшэ. Гурбадахи класста ажаллаха юм»,—гэбэ Степан Андриянович.

Би тэрэ жэл гурбадахи класста һурахаяа байгаа һэм. Түрүүшын хонхо жэнгирбэ. Бидэнэрэй класста орожо, һүри һууриияа эзэлхэдэмнай, мүнөөхил залуухан хүн түргэ түргөөр алхалан орожо ерээд, «сайн!» гэжэ маанадтай мэндэшэлсээ һэн. «Энэ һуралсалай жэлдэ би гурбадахи класста ажаллаха байнаб. Бадма Шойдокович гэжэ нэрэтэйб»,—гээд мэгдэһэн янзатайгаар хэлээ бэлэй. Тиигээд түрүүшын урок үнгэргөө һэн.

Һургуулиин хэшээлэй дүүрэмсээр, минии гэртээ орохотой сасуу, абамни: «зай, хүбүүн, хэн гэжэ нэрэтэй багша заагааб?» гээд асуугаа бэлэй.

— Бадма Шойдокович. Манай нютагай юм гэнэ,—гэжэ харюусаад,—хаана һуудаг юм?—гэжэ абаһаа асуугаа һэм.

— Байза, тэрэтнай Далахай нютагай хүбүүн гээшэ ха. Урдань манай эндэ бэшэг мэдэхэ хүн байдаггүй бэлэй. Харин мүнөө өөһэдымнай нютагай багша бии боложо, үри хүбүүдыемнай эрдэм номдо һургахань. Хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, докторнууд, инженернүүд, ондоошье мэргэжэлтэд урган гараха ёһотой,—гэжэ намдаа хэлэһэн юм.

***

Тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөө хүрэтэр Бадма Шойдокович Шойдоков багшалжа байдаг. Мүнөө Закаменай аймагай Санагын дунда һургуулида бурят-монгол хэлэ болон литература заана. Бадма Шойдокович бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлэн, ехэ дуратайгаар, эсэшэ сусашагүйгөөр ажалладаг. Харуулан ойлгуулха элдэб зүйл урогуудай үедэ хэрэглэдэг, нютагайнгаа байдал дээрэһээ жэшээнүүдые абажа дурдадаг, литературын урогуудта арадай аман зохёол олоор хэрэглэдэг. Һурагшадаа ажал хүдэлмэритэй, үйлэдбэритэй танилсуулха гэжэ Бадма Шойдокович ехээр оролдодог.

Муугаар һурадаг үхибүүдые урогуудай һүүлдэ үлээгээд, дахин дабтан заадаг байна. Бадма Шойдокович һуралсалай программа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр дабтаха тусхай түсэб табижа, ехэ хүдэлмэри хэдэг юм.

Үзэһэн юумэеэ дабталгын үедэ бүхы һаналаа, мэргэжэл шадабаряа тэрээндэ хандуулан, һурагшадай жэл соо олоһон эрдэм мэдэсые тон һайнаар бэхижүүлдэг байна. Тэрэнэйнь ашаар һүүлэй хоёр жэлэй хугасаа соо Санагын дунда һургуулиин бүхы һурагшад бурят-монгол хэлэ ба литератураар булташаа һайн һурадаг болоо.

Бадма Шойдоковичын арба найман жэл багшаар ажаллаха үедэнь хэдэн зуун хүбүүд, басагад заалгажа гараа. Тэдэнэй олонхинь мүнөө хүдөө ажахын түрүүшүүл болоод, Парти, Правительствын табиһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэнэ. Жэшээнь, залуу колхознигууд Будацырен Доржиев, Зыгба Гомбоев, Ринчин Доржиева болон бусадай нэрэ солонь аймаг соогоо алдаршанхай. Мүн Бадма Шойдоковичта заалгагшадай дундаһаа олон багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, нютагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Армиин офицернүүд урган гараа. Мүнөө хэдэн олон хүбүүд, басагад Улан-Удын, Эрхүүгэй дээдэ ба тусхай дунда, һургуулинуудта һуража байдаг.

Бадма Шойдокович 1939 ондо Кяхтадахи багшанарай техникумэй хоёрдохи курса дүүргээд, анха түрүүн багшалхаяа ерэһэн байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадалсаһан юм. Бадма Шойдокович сэрэгэй албанһаа табигдамсаараа Улан-Удын багшанарай училищида заочноор һуража дүүргээд, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай бурят-монгол хэлэ болон литературын факультедтэ заочноор һуража байнхай.

— Хоёр жэлэй туршада энэ институдаа дүүргэжэ, дээдэ эрдэмтэй болохо һанаатайб,—гэжэ Бадма Шойдоков хөөрэнэ.

***

Бадма Шойдокович багшалхынгаа хажуугаар, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, тэдэнэй эгээл хүндэтэй агитатор болонхой. Үхибүүдые ажалша бэрхэ, эрдэм бэлигтэй, Эхэ орондоо үнэн хүнүүд болгон хүмүүжүүлхэ гэжэ шармайн оролдодог, түрэлхидэйнь дунда хүдэлмэри ябуулдаг, лекци, элидхэлнүүдые уншадаг байна.

Бадма Шойдоковичын бэшэһэн рассказ, шүлэг, очеркнууд болон статьянууд «Бурят-Монголой үнэн», «Закаменска правда» газетэнүүдэй хуудаһануудта үе үе болоод лэ толилогдодог. «Урогуудай һүүлдэ» гэжэ нэрэтэй, дунда наһатанда зорюулагдаһан рассказуудайнь суглуулбари 1956 ондо хэблэгдэжэ гараа һэн. Энэ номдонь уншагшад һайн сэгнэлтэ үгөө бэлэй. Бага наһанай үхибүүдтэ зорюулһан рассказуудай суглуулбари хэблүүлхэ зорилго табинхай бэлдэжэ байна. Мүн баһа Бадма Шойдокович «Лисичкин хлеб», «Мальчик из Уржума» гэһэн хүүгэдэй номуудые ородһоо бурят болгон оршуулжа, хэблүүлһэн байха юм. Мүнөө хүдөө ажахын түрүүшүүлдэ зорюулагдаһан зохёол бэшэжэ байнхай.

Бадма Шойдокович Санагын дунда һургуулиин 40 гаран хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн профсоюзай организациие хүтэлбэрилдэг.

Энэл даа, манай нютагай түрүүшын багша, олоной хэрэгтэ оролдодог эдэбхитэй шударгуу нүхэр, уран зохёолшо Бадма Шойдокович Шойдоковой үнэн сэхэ ажалайнь арюун зам!

— Эхин шатын һургуулида эрхим һайнаар һурагша һэн. Мүнөө дээдэ эрдэмтэй багша болохоёо байна. «Хүн болохо—багаһаа, хүлэг болохо—унаганһаа» гэдэг арадай үгэ Бадмаһаамнай удхатай бэшэ гү?—гэжэ нютагаархиниинь хөөрэлдэдэг.

Б. ВАНЧИКОВ.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00562: Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 570